

Centrul de Investigații Strategice și Reforme

Grupul de lucru “Sociologie aplicată”

Sondaj de opinie
în cadrul proiectului
“Strategia de dezvoltare”

Raport de cercetare

Chișinău, decembrie 1997

Echipa de lucru

Conceperea cercetării

- Gudâm Anatol* - conducătorul proiectului “Strategia de dezvoltare”, dr. în economie
Mândru Valeriu - dr. în sociologie, Academia de Științe a Republicii Moldova
Ovidiu Bădina - Prof. univ. dr. hab., ASEM, I.N.E. București, coordonatorul sondajului de opinii.

Elaborarea chestionarului

- Gudâm Anatol* - conducătorul proiectului “Strategia de dezvoltare”, dr. în economie
Mândru Valeriu - dr. în sociologie, Academia de Științe a Republicii Moldova
Ovidiu Bădina - Prof. univ. dr. hab., ASEM - Chișinău

Elaborarea eșantionului

- Ovidiu Bădina* - Prof. univ. dr. hab., ASEM - Chișinău

Tipărirea instrumentelor de lucru

Tipografia ASEM.

Coordonarea rețelei teritoriale

- Silvia Haruța* - Șef Compartiment SCOP

Operatorii care au recoltat informația pe teren

Gâncu O, Chihoi D, Momot Iu., Stoevici T., Moraru A., Munteanu Gh., Mihailiuc L., Guțu V., Gasnaș C., Tonica S., Patlati N., Dranca Iu., Purice A., Gungu A., Mihailovschi A., Gonța E., Vicol L., Sapoval Gh., Tomșa T., Veselovski N., Uzun L., Plăcintă A., Haruța M., Gorincioi V., Conopliova T., Chigăianu N., Dahnovici L., Chilian T., Bernaz O., Mârzenco G., Bejenari V., Maslo S., Neamțu L., Mihailovschi A.

Stabilirea listei de corelații și a machetelor pentru tabele

- Ovidiu Bădina* - Prof. univ. dr. hab., ASEM - Chișinău, cercetător științific principal I,

Introducerea informației în PC

echipa de la C.I.A.E din ASEM - Chișinău condusă de *Octavian Codreanu*

Prelucrarea informației la PC

- Octavian Codreanu* (cap. I-IV), CIAE - ASEM, Chișinău.
Oleg Perestoronim (cap. V-X) - Fondul American de Inventii.

Elaborarea raportului de cercetare și urmărirea graficului de lucru al întregii echipe

- Ovidiu Bădina* - Prof. univ. dr. hab., ASEM - Chișinău

Harta localităților în care a fost efectuat sondajul de opinie

Octavian Șofransky - Consultant CISR

Scrierea raportului la PC, tabele și figuri

- Victor Colța* - Universitatea Tehnică a Moldovei

Cuprins

INTRODUCERE	5
CAPITOLUL I. CE, CUM ȘI CÂND S-A CERCETAT	
1. Obiectivul cercetării.....	6
2. Marile probleme abordate.....	6
3. Populația investigată și instrumentele de lucru.....	8
4. Când s-a desfășurat cercetarea.....	8
CAPITOLUL II. STAREA ECONOMICĂ A GOSPODĂRIILOR INVESTIGATE	
1. Sursele de venituri declarate.....	8
2. Alte surse pentru acoperirea unor cheltuieli.....	10
3. Cheltuielile din gospodărie pe luna septembrie și pe lunile iulie - septembrie 1997.....	10
4. Ponderea celor investigați care declară că au rude ce lucrează peste graniță.....	11
5. Opiniile celor investigați referitoare la ponderea celor care lucrează peste graniță, și îi ajută material pe cei rămași în R. Moldova.....	11
6. Starea economică a celor investigați, priviți în raport cu pragul sărăciei (“coșul minim de consum”) și cu salariu mediu.....	11
6.1. Câți sunt cei aflați sub pragul sărăciei (coșul minim de consum).....	11
6.2. Care este ponderea celor care au venituri medii sub salariul minim pe republică.....	14
CAPITOLUL III. OPINII DESPRE SITUAȚIA ECONOMICĂ A FAMILIILOR INVESTIGATE ȘI A REPUBLICII MOLDOVA	
1. Opiniile celor investigați despre situația economică a familiilor lor.....	15
2. Categoria de nivel de trai din care socotesc că fac parte cei investigați.....	16
3. Aprecierea celor investigați asupra stării unor instituții, fenomene și procese sociale din mediul în care trăiesc.....	17
4. Aprecierea de către cei investigați a situației social-economice din Republica Moldova.....	17
5. Problemele care-i îngrijorează cel mai mult pe cei investigați.....	18
CAPITOLUL IV. APRECIERI ASUPRA REZULTATELOR	
1. Aprecierea rezultatelor reformelor.....	18
2. Aprecierea unor aspecte ale reformelor din R.Moldova.....	19
2.1. Despre apariția mai multor tipuri de proprietate.....	19
2.2. Despre reorganizarea întreprinderilor de stat.....	20
2.3. Lichidarea colhozurilor și a sovhozurilor.....	20
2.4. Liberalizarea prețurilor și a comerțului.....	21
2.5. Despre lichidarea deficitului de m ărfuri.....	21
2.6. Despre stabilitatea valutei naționale.....	21
2.7. Despre dezvoltarea sectorului privat.....	21
2.8. Despre dreptul de a vinde și cump ăra p ământ.....	22
2.9. Despre proprietatea privat ă asupra p ământului.....	22
2.10. Despre crearea întreprinderilor individuale.....	23
2.11. Despre privatizarea spațiului locativ.....	23
2.12. Dreptul la inițiativă și câștig.....	23
3. Ce neliniștește cel mai mult pe cei investigați în legătură cu efectuarea reformelor.....	24
4. Cum cred cei investigați că poate fi redusă economia subterană (tenebră, paralelă).....	24
5. Opiniile celor investigați referitoare la ponderile care ar trebui să le ocupe proprietatea de stat în diferite ramuri ale economiei naționale.....	25
5.1. Opiniile celor investigați despre ponderea sectorului de stat în domeniul energiei.....	25
5.2. Despre ponderea sectorului de stat în industria construc țiilor de mașini.....	25
5.3. Despre ponderea proprietății de stat în instituția materialelelor de construc ții.....	25
5.4. Despre ponderea proprietății de stat în industria ușoară.....	25
5.5. În industria alimentară.....	25
5.6. În agricultură, sectorul cultura plantelor.....	25
5.7. În agricultură, sectorul zootehnic.....	26
5.8. Transportul feroviar.....	26

5.9. Transportul auto.	26
5.10. Transportul aerian	26
5.11. Domeniul telecomunicațiilor	26
6. Opiniile celor intervievați referitoare la reforma administrativ-teritorială.	26
6.1. O reformă administrativ-teritorială, ce ar micșora numărul de raioane, ar putea:	26
a. ar micșora cheltuielile de la buget prin reducerea numărului unor instituții.....	26
b. printr-o reorganizare administrativ-teritorială în care toate componentele administrativ-teritoriale să aibă autonomie în cadrul Republicii Moldova, ca stat unitar, ar consolida baza economică a localităților prin gospodărirea directă a resurselor locale.....	28
c. ar întări puterea de decizie a organelor autoadministrării locale.....	28
d. ar micșora cheltuielile prin reducerea numărului deplasărilor la centrele raionale sau la Chișinău	29
6.2. Dacă reforma administrativ-teritorială ar rezolva problema transnistreană.....	29
7. Sursele de informare asupra reformelor.....	29

CAPITOLUL V. POPULAȚIA RURALĂ DESPRE REFORMA AGRARĂ ȘI SITUAȚIA GOSPODĂRIILOR ȚĂRĂNEȘTI

1. Unde lucrează respondentul după ce s-a trecut la privatizarea pământului.	30
2. Opiniile celor investigați despre sensul schimbărilor declanșate de privatizarea pământului.	30
3. Sursa unor venituri ale celor care au lucrat în agricultură în 1996 și primele 10 luni ale lui 1997.	31
4. Structura cheltuielilor celor din agricultură.	31
5. Intenția de a crea o gospodărie individuală de fermier	32

CAPITOLUL VI. DESPRE ÎNTREPRINDERI ȘI CONDUCEREA ACESTORA

1. Problemele cu care se confruntă întreprinderile și gradul lor de dificultate.....	32
2. Cine poate, după opinia celor investigați, ameliora situația întreprinderilor.	33

CAPITOLUL VII. DESPRE ANTREPRENORIAS

1. Cine sunt antreprenorii investigați și ce fel de activitate de desfășoară ei.	34
2. Cum apreciază cei investigați condițiile de dezvoltare a antreprenoriatului în R.Moldova.	34
3. Ce i-au determinat pe cei investigați să facă acest gen de activitate.	35
4. Ce împiedică cel mai mult dezvoltarea antreprenoriatului, conform opiniilor celor investigați	35
5. Dacă este posibil să desfășori activități de antreprenoriat fără a încălca legislația.	36

CAPITOLUL VIII. PROBLEME DE LUNGĂ DURATĂ ALE REPUBLICII MOLDOVA ÎN VIZIUNEA CELOR INVESTIGAȚI

1. Sarcinile actuale cele mai importante pentru Republica Moldova.	36
2. Pericolul cel mai mare pentru economia țării, în opinia celor investigați.....	36
3. Timpul necesar pentru ieșirea R.Moldova din criză, în opinia celor investigați.	37
4. Ce ar trebui făcut în R.Moldova, după opinia celor investigați, pentru stimularea investitorului.....	37
5. Ce ar trebui făcut, după opinia celor investigați, pentru stimularea producătorului.....	38
6. Țările cu care, în opinia celor investigați, R.Moldova trebuie să dezvolte relații în primul rând.	38
6.1. Problema relațiilor economice, culturale, politice și militare privite la nivel global	38
6.2. Opiniile celor investigați în raport cu grupurile zonale de țări.....	38
7. Domeniile în care R.Moldova ar trebui, după opinia celor investigați, să se integreze mai mult în Europa.	40
8. Când R.Moldova va atinge nivelul dezvoltării social-economice care să-i permită integrarea în Uniunea Europeană.	41

CAPITOLUL IX. SPERANȚE ȘI ÎNCREDERE ÎN VIITOR..... 41

1. Direcții în care cred cei investigați că se va schimba situația materială a familiilor lor.....	42
2. Opiniile celor investigați referitoare la măsurile ce trebuie întreprinse pentru îmbunătățirea situației social-economice din republică în general.	42
3. Pe cine contează cel mai mult cei investigați în rezolvarea problemelor din R.Moldova.	43
4. În ce direcție cred cei investigați că se va schimba situația social-economică din R.Moldova în următorii 3 ani.....	43

REZUMAT:..... 44

ANEXE:

1. Lista localităților în care au fost recoltate informațiile și numărul subiecților investigați pe fiecare unitate administrativ-teritorială. (Anexa 1).
2. Chestionarul utilizat

Introducere

Investigația sociologică efectuată în cadrul proiectului PNUD/Banca Mondială “Strategia de dezvoltare” a urmărit să surprindă reacțiile populației la acțiuni economico-sociale inițiate în țară în anii 90, ineficiența reformelor, la direcțiile de dezvoltare ale țării, dar să vadă și așteptările celor investigați în legătură cu viitorul apropiat.

Situația social economică în care se află Republica Moldova este complicată, ca și în alte țări din Europa Centrală și de Est. Redresarea ei nu poate fi făcută fără spriginul larg și conștient al tuturor straturilor sociale. Erorile în această direcție s-au făcut. Ele însă au avut rezultate pozitive doar relativ; și aceasta din cauze foarte diverse. Riscul măsurilor luate este deosebit pentru că dacă rezultatele pozitive se vor lăsa așteptate în continuare, la nivelul agenților economici, cât și al populației se pare că va crește neîncrederea în previzibilitatea politicii economice. Ori de aici până la diminuarea încrederii multora în succesul reformelor economice în primul rând, nu este decât un pas.

De la anul 1997 se așteaptă să fie un an de cotitură. Obligativ este însă faptul ca populația să simtă schimbarea în bine. Orice proiect viitor trebuie să țină seama de acest fapt, atunci când se elaborează sau se corectează politicile economico-sociale ce vizează dezvoltarea.

Cu acest scop și în acest context, *grupul de lucru “Sociologie aplicată”* din cadrul Centrul de Investigații Strategice și Reforme, condus de Prof. univ. dr. *Ovidiu Bădina*, a întreprins un sondaj de opinie pe un eșantion reprezentativ la nivelul R.Moldova, cu intenția de a furniza informații pertinente care să servească procesului de proiectare a strategiei dezvoltării viitoare.

Capitolul I. Ce, cum și când s-a cercetat

1. *Obiectivul cercetării*

Prezentul sondaj de opinie a fost determinat de nevoia unor informații pertinente referitoare la felul în care percepe populația Republica Moldova starea economică a țării și a propriei situații, reformele desfășurate și rezultatele acestora, la felul în care privesc cei investigați marele probleme cu care se confruntă societatea moldovenească, dar și la acele chestiuni, care neliniștesc cel mai mult populația în procesul de tranziție la economia de piață. În același timp s-a urmărit și cunoașterea opiniilor celor investigați referitor la direcțiile în care aceștia văd că organele puterii trebuie să direcționeze politica lor în relațiile pe plan internațional în ceea ce numim relații economice, culturale, politice sau militare, dar și domeniile în care Republica Moldova se poate integra mai mult în Europa, în condițiile în care ar opta pentru o integrare europeană. Paralel cu acestea, s-a urmărit și surprinderea unor speranțe referitoare la sensul schimbărilor stării materiale a celor investigați, precum și a gradului de încredere în viitor, surprinzând în acest context și opțiunile lor privitoare la măsurile necesare pentru a fi îmbunătățită situația social-economică din Republica Moldova.

Evident toate acestea sunt absolut necesare în cazul stabilirii unor strategii a dezvoltării viitoare, care trebuie să se bazeze nu numai pe dorințele și posibilitățile sesizate de oamenii de știință, ci și pe posibilitățile populației de conștientiza obiectivele, ce se stabilesc pentru dezvoltarea viitoare, a mijloacelor pentru realizarea acestor obiective și participarea efectivă concertată a tuturor forțelor la acest proces.

2. *Marile probleme abordate*

Având în vedere obiectivele stabilite, s-au impus atenției următoarele mari probleme:

- Percepția populației asupra propriei lor stări economice și a Republica Moldova în ansamblu. Aici au fost surprinse *elemente obiective* (surse de venituri și cheltuieli, ponderile acestora la nivelul familiilor, luarea lor în calcul în raport cu salariul mediu pe republică și cu “coșul minim de consum” etc.), dar și *elemente subiective* (satisfacția celor investigați față de viața lor de azi, categoria din care socotesc aceștia că ar face parte (după nivelul lor de trai perceput), aprecierile lor asupra unor instituții, fenomene și procese sociale din mediul înconjurător, aprecierea situației social-economice din Republica Moldova sau problemele, care îi îngrijorează cel mai mult pe cei investigați).
- Aprecieri ale celor investigați asupra rezultatelor reformelor din Republica Moldova și neliniștile lor față de unele aspecte ale acestor reforme.
- Opiniile populației rurale față de reforma agrară și situația gospodăriilor țărănești.
- Problemele cu care se confruntă întreprinderile și gradul lor de dificultate.
- Despre antreprenoriat și problemele sale.
- Marele probleme ale Republicii Moldova în optica celor investigați.
- Țările cu care cred cei investigați că Republica Moldova trebuie să dezvolte relații economice, culturale, politice și militare în primul rând.
- Ce speranțe au pentru viitor și ce măsuri cred cei investigați că trebuie luate pentru îmbunătățirea stării social-economice a Republicii Moldova.

Fig. I.3. Harta localităților în care a fost efectuat sondajul de opinie.

3. Populația investigată și instrumentele de lucru.

A fost proiectat un eșantion format din 1200 gospodării, din care trebuiau alese 1200 persoane, distribuite proporțional - în conformitate cu datele recensământului din 1989 - în funcție de sex, medii rezidențiale, naționalitate și nivel de instruire în conformitate cu datele recensământului din 1989. Au mai fost distribuite 70 chestionare pentru a înlocui eventualele pierderi. Au fost recuperate 1263 chestionare, ceea ce reprezintă eșantionul real obținut, care este distribuit în rural (54,2 %) și în urban în municipii 28,2 % și în orașe 17,6 %. (Tab. I.1.1) (vezi și Anexa 1). Din aceștia au fost aleși respondenții, care erau fie capii de familie, fie cei mai bine plasați în a putea răspunde anchetei în ziua recoltării informațiilor. Marja de eroare admisă în asemenea tipuri de cercetare, este de $\pm 3\%$.

Pe sexe aceștia au reprezentat 49 % bărbați și 51 % femei. (Tab. I.1.2.). Pe naționalități, ei au fost: 73,2 % moldoveni / români, 7,3 % ucraineni, 10,8 % ruși, 5 % găgăuzi, 2,7 % bulgari, 0,2 % evrei, 2,7 % alte naționalități. (Tab. I.1.5.).

Pe nivel de instruire, populația investigată s-a distribuit astfel: 9,7 % cu studii medii incomplete; 20,6 % cu studii medii; 36,8 % cu studii medii speciale; 32,3 % cu studii superioare / superioare incomplete; 0,6 % cu titluri științifice. Aceasta ne-a dat posibilitatea să avem informații chiar despre 4158 persoane, cât reprezintă numărul membrilor familiilor în care au fost realizate interviurile, care se structurează conform celor arătate în Tab.I.3.1 - Tab.I.3.5i.

Eșantionul a folosit, **pentru urban**, metoda stratificării. Municipiile au fost împărțite pe sectoare, în care au fost luate locuințe / apartamente din case de diferite tipuri (case vechi și noi, cu 1-2 niveluri, așa numite "la curte", blocuri tip Hrușciiov, case cu 5-6 etaje, construite din piatră sau panouri, blocuri de 8-10 niveluri, construite din panouri, blocuri din 12-16 niveluri și peste, monolit), selectate pe străzi și indicate numerele la care vor fi făcute interviurile. (vezi anexa 2). În felul acesta s-a urmărit creșterea reprezentativității prin cuprinderea în eșantion a familiilor cu diferite stări materiale. Pentru rural au fost alese localități reprezentative pentru structura populației pe zone și naționalității, iar în fiecare localizare populația a fost aleasă aleator, folosind planul statistic.

Instrumentul utilizat a fost chestionarul, în limbile română și rusă, fiecare operator putând discuta cu ușurință în ambele limbi în funcție de dorința celui interviuat. (Anexa II).

4. Când s-a desfășurat cercetarea

Recoltarea informației a fost făcută în perioada 6 - 18 octombrie 1997, iar analiza la calculatorul electronic în zilele de 27 octombrie -30 noiembrie 1997. Elaborarea raportului de cercetare s-a făcut între 11 noiembrie - 2 decembrie 1997.

Capitolul II. Starea economică a gospodăriilor investigate

1. Sursele de venituri declarate.

Din analiza informației recoltate de la persoanele cuprinse în eșantion, și având în vedere toate sursele de venituri la nivelul familiei, se poate arăta că:

a) **Din salariu și alte venituri din activitatea de baă**, pe total eșantion o familie obține 276,54 lei, ceea ce reprezintă 52,5 % din totalul veniturilor.

În Municipii acestea reprezintă 344,03 lei, adică 60,3 % din totalul veniturilor celor din municipii (Chișinău la 375 lei are o pondere de 57,9 % din totalul veniturilor unei familii - vezi Tab.II.1.2.).

În orașe mici acestea reprezintă 347 lei, adică 58,1 % din totalul veniturilor.

În sate 218,19 lei este media la nivelul celor investigați, adică 45,3 % din totalul veniturilor.

Subliniem, că este vorba despre *salariu și alte venituri din activitatea de bază*, fapt ce face ca acestea, însumate, să fie superioare salariului mediu pe Republica Moldova (209 lei la data recoltării informației sondajului)

b) Dacă pe *total eșantion* pe locul al doilea se plasează “*venituri din activități de întreprinzător*”, cu 16 %, pe locul al treilea “*venituri obținute din vânzarea produselor agricole*” cu 11,6 % și pe locul al patrulea “*venituri ocazionale*” cu 10,2 %, **pe municipii** pe locul doi sunt “*veniturile ocazionale*” cu 14,0 %, pe locul trei “*venituri din activitatea de întreprinzător*” cu 11,7 %, iar pe locul patru - “*pensii*” cu 6,1 %, pe când **în orașele mici** pe locul doi “*venituri din activitatea de întreprinzător*” cu 21,8 %, pe locul trei “*venituri ocazionale*” cu 10,2 % și pe locul patru “*pensii*” cu 3,0 %. **În rural**, pe locul doi sunt “*veniturile din agricultură*” cu 22,2 % (la care trebuie adăugată o parte însemnată din “*alte venituri din activitatea de bază*”, care, evident, este legată de rural și de agricultură); pe locul trei, cu 16,3%, se plasează “*venituri din activitatea de întreprinzător*”, iar pe locul patru , cu 7,8 % , “*venituri ocazionale*”.

Dacă venitul mediu pe membru de familie este, pe total eșantion de 160,08 lei,

c) când este vorba despre venitul mediu pe membru de familie în urban și rural se observă o disproporție: 183,01 lei în municipii, 184,15 lei în orașe mici și 141,59 lei în rural. (vezi Tab. II.1.1.).

d) Dacă în municipiul Chișinău veniturile *din “salariu și alte activități de bază”* reprezintă 375 lei pe familie din totalul de 648,23 lei pe familie (media pe eșantion fiind de 527,02 lei / familie), în Zona de Sud “*din salariu și alte activități de bază*” se obțin 180,07 lei, din totalul veniturilor de 335,17 lei, pe când în Zona de Est este de 271,95 lei din totalul de 592,17 lei. Este pozitiv că pe locul următor se plasează, cu 84,3 lei pe familie investigată, “*venituri pe activități de întreprinzător*”, în Zona Est acestea atingând 119,3 lei, iar în Zona Nord 89,02 lei (vezi Tab.II.1.2.)

Se poate afirma, pe baza datelor sondajului nostru, comparate cu cele din ‘*Noul studiu al Bugetelor Gospodăriilor (familiilor)*’, proiect susținut de B.M. și PNUD - în perioada aprilie-iunie 1997 că, se constată o îmbunătățire, a venitului mediu lunar disponibil pe o persoană de la 132,65 lei¹ în aprilie - iunie, la 160,08 lei², în sondajul din octombrie 1997.

e) Venitul mediu lunar pe o persoană a evoluat de la 106,58 lei în 1996³ la 160,08 lei (cf. sondajului nostru).

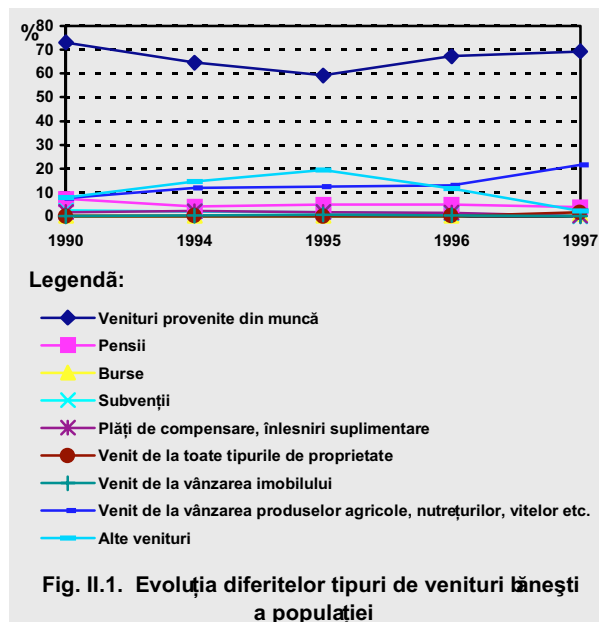

Fig. II.1. Evoluția diferitelor tipuri de venituri lănești a populației

¹ Buletin statistic de informare publică, N 5 octombrie 1997, p.7

² Din sondajul “*Preferințele de spațiu locativ și puterea de cumpărare a populației*”, făcut de PADCO Europa Ltd., asistat de B.M., cu informații culese în aprilie 1997 pe un eșantion de 1241 persoane din mediul urban (Chișinău, Bălți și Orhei), venitul mediu pe membru de familie lunar pe total eșantion a fost de 190 lei (Chișinău - 207 lei, Bălți - 211 lei și Orhei - 151 lei). Din sondajul realizat în luna octombrie, venitul mediu pe total eșantion este de 160,08 lei, dar calculat pe medii rezidențiale este de 183,01 pe Municipii (Chișinău și Bălți), 184,15 lei pe orașele mici și 141,59 lei pe membru de familie din mediul rural. În aprilie-iunie 1997 conform aceluiași sondaj - urbanul avea 149,36 lei pe persoană, iar ruralul - 122,41 lei pe persoană. Este greu de presupus că la nivelul municipiilor, asistăm la o diminuare de 7 % din aprilie până în octombrie.

³ Republica Moldova în cifre. 1996, pp. 64; Moldoven Economic Trend. Monthly Update. October 1997, Annex 16 (p.32).

2. Alte surse pentru acoperirea unor cheltuieli.

O parte însemnată dintre cei investigați declară, că pentru acoperirea unor cheltuieli făcute în luna septembrie:

- au avut rezerve din perioada precedentă:** 16,9 % pe total de eșantion, 15,2 % în municipii (Chișinău 13,7%), 14,4 % în orașe mici, 18,7 % în rural;
- Au făcut împrumuturi:** 13,4 % pe total eșantion, 15,4 % pe municipii (13,3 % din Chișinău), 16,7 % în orașele mici și 11,2 % în sate. (Tab.II.2.1);
- “și una și alta”** răspund 11,8 % pe total eșantion, 6,7 % pe municipiu (7,8 % în Chișinău), 17,1 % în orașele mici și 12,7 % în rural.

3. Cheltuielile din gospodărie pe luna septembrie și pe lunile iulie - septembrie 1997.

Veniturile și cheltuielile bănești ale populației trebuie privite pe fondul degradării lente a politicii de prețuri, în special pentru procurarea bunurilor și achitarea serviciilor.

Studiul pe lunile aprilie-iunie, (la care ne-am referit deja) arată, că “cheltuielile de consum medii” lunare pe o persoană au alcătuit 127,41 lei, cea mai mare parte a cheltuielilor de consum o constituie cele pentru produse alimentare - 68,4 %¹.

Sondajul din octombrie 1997 arată că cheltuielile medii **lunare** pe o persoană reprezintă 157.6 lei și că și de astă dată, ponderea cea mai mare o reprezintă cheltuielile alimentare: 33,69 % pe total eșantion, 44,12 % în municipii, 40,86 % în orașele mici și 23,33 % în rural, (Tab.II.3.A.1).

Dacă avem în vedere lunile iulie-septembrie, observăm o oarecare creștere a volumului, în sensul că pe total eșantion sunt 34,8 % (față de 33,69 % pe septembrie), în municipiu 45,4 % (față de 44,12 %), în orașele mici o scădere de la 40,86 la 39,1 %, iar în rural o ușoară creștere de la 22,33 % la 24,4 %. (vezi Tab.II.3.B.1).

Regrupate pe mari grupe de cheltuieli obținem imaginea din Fig II.3.b.

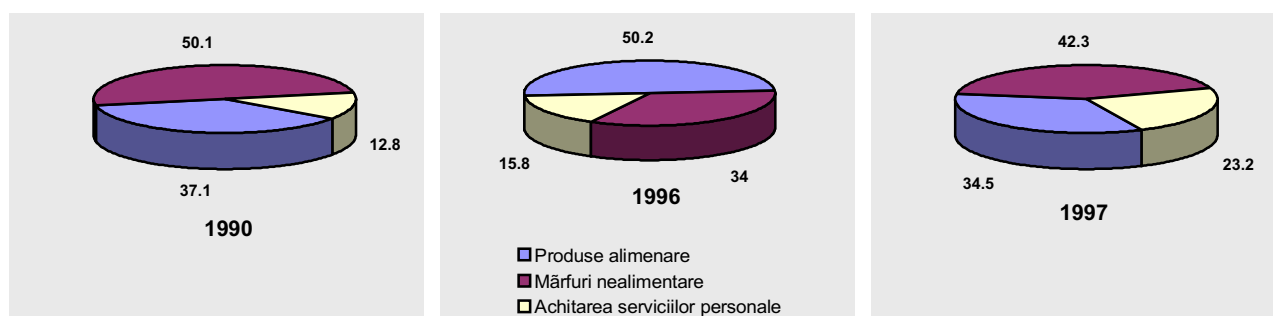

Fig. II.3.a. Evoluția cheltuielilor bănești a populației (pe structuri de cheltuieli)

Fig. II.3.b. Cota-parte a cheltuielilor pentru alimentare în structura cheltuielilor globale de consum ale gospodăriilor (familiilor)

¹ Buletin statistic de informare publică, n:5, oct. 1997, p.7

Dacă avem în vedere raportul între veniturile declarate și cheltuielile declarate, observăm că diferența dintre veniturile medii lunare pe o persoană = 160,08 lei și cheltuielile medii lunare pe o persoană = 157,6 lei este foarte mică. (2,42 lei).

4. Ponderea celor investigați care declară că au rude ce lucrează peste graniță.

Migrația forței de muncă în căutarea unor locuri de muncă peste graniță capătă contururi din ce în ce mai evidente. Pe total eșantion 16,4 % din cei investigați răspund că “cineva din rudele” apropiate lucrează peste graniță. Dacă privim, însă, fenomenul pe medii rezidențiale, observăm, că ponderea cea mai mare o dețin cei din orașele mici (21,2 %), însă, și ruralul este prezent în acest proces cu 15,6 % (Tab.II.4.1.)

Ordinea descrescătoare pe naționalități a celor, care declară, că au rude, ce lucrează peste graniță este următoarea: evrei - 66,7 %, ruși - 19,1 %, bulgari - 17,6 %, găgăuzi - 17,5 %; moldoveni / români - 16,2 %, ucraineni - 12 %, alte naționalități - 9,1 %.

5. Opiniile celor investigați referitoare la ponderea celor care lucrează peste graniță, și îi ajută material pe cei rămași în R. Moldova.

Dacă în totalul celor investigați 38,6% declară, că cei plecați la muncă peste graniță, pe medii rezidențiale și pe zone (vezi Tab.II.5.8.) ponderile se grupează astfel:

Tab. II.5. Câți dintre cei ce lucrează peste graniță trimit ajutoare în R.Moldova

- pe total eșantion, medii rezidențiale și zone -

(%)

cod	grupul	total eșantion	Medii rezidențiale			Zonele					
			M	Or. mici	Rural	Est	Nord	Sud	Centru	Bălți	Chișinău
1	Da	38.6	28.3	40.43	42.99	90.9	42.86	35.56	34.04	33.33	26.8
2	Nu	53.1	52.8	55.32	52.34	9.1	55.56	57.78	57.45	58.33	51.2
3	N.R.	8.2	18.9	4.26	4.67	0.0	1.59	6.67	8.51	8.33	22.0

Privit acest proces *pe naționalități*, pe primul loc se află bulgarii, cu 66,7 % răspuns afirmativ, ucrainenii cu 54,55 %, evreii și rușii cu 50,0 %, moldovenii /românii cu 35,33 % și găgăuzii cu 18,2 % (vezi Tab.II.5.2).

6. Starea economică a celor investigați, priviți în raport cu pragul sărăciei (“coșul minim de consum”) și cu salariu mediu.

Pe baza datelor oficiale, la nivelul lunii septembrie 1997, furnizate de M.M.AS.F. referitor la “Coșul minim de consum”(415,5 lei) și la salariu mediu (209 lei), și având în vedere informațiile recoltate în sondajul de opinie pe luna septembrie 1997, obținem următoarea imagine:

6.1. Câți sunt cei aflați sub pragul sărăciei (coșul minim de consum)

În proiectul de lege “Cu privire la minimumul de existență”, aprobat de guvern prin Hotărârea N 418 din 7 mai 1997, și trimis Parlamentului Republicii Moldova spre examinare, se arată:

“Articolul 1. Noțiunea minimumului de existență și a pragului de sărăcie

Minimumul de existență reprezintă indicele ce caracterizează volumul minimal al consumului de bunuri materiale și servicii necesare pentru satisfacerea necesităților primordiale, ce asigură păstrarea sănătății și întreținerea activității vitale a omului.

Nivelul pragului de sărăcie reprezintă mărimea venitului total al familiei, mai jos de care aceasta se consideră puțin asigurată”. (Subl. O.B.)

“Articolul 3. **Componența, structura și modul de aprobare a minimumului de existență**”

În componența minimumului de existență se includ următoarele articole: produse alimentare, mărfurile industriale de strictă necesitate, serviciile, plățile obligatorii.

Coraportul dintre mărimile articolelor minimumului de existență se elaborează de către Ministerul Economiei în comun cu Ministerul Muncii, Protecției Sociale și familiei, Ministerul Sănătății și departamentul statisticii și se aprobă anual, conform situației la 1 ianuarie, de către Guvernul Republicii Moldova. Termenul de reexaminare a componenței și structurii minimumului de existență poate fi redus în caz de apariție a unor factori care pot schimba esențial structura de consum.”

“Articolul 4. **Mărimea minimumului de existență**”

Mărimea minimumului de existență se stabilește în expresie valorică pe baza componenței și structurii lui și a datelor furnizate de organele statisticii de stat despre nivelul lunar al prețurilor de consum și al tarifelor.

Mărimea minimumului de existență se determină în medie pe cap de locuitor și diferențiat pe grupele socio-demografice principale ale populației:

- copii (până la 1 an, 1-6 ani, 6-16 ani);
- cetățeni apti de muncă (bărbați, femei);
- pensionari.

Mărimea valorică a minimumului de existență în medie pe cap de locuitor se determină lunar de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

Nivelul oficial al pragului sărăciei pentru familiile de diversă componență se aprobă, conform situației la 1 ianuarie, de către Guvernul Republicii Moldova.

Organele administrației publice sunt în drept să stabilească un nivel regional al pragului sărăciei mai înalt decât cel oficial.”

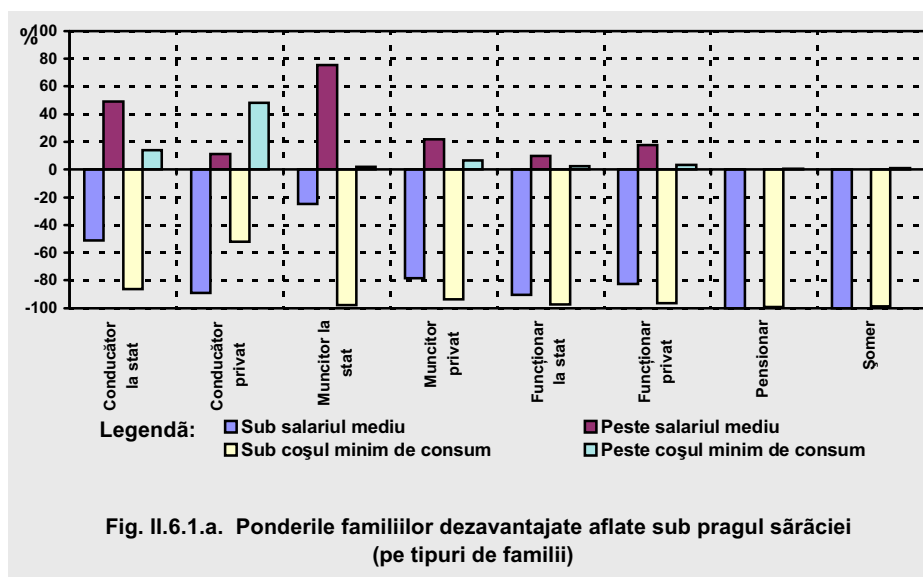
Există indicația metodologică principală de calcul a “mărimii minimumului de existență”, care trebuie calculată în medie pe cap de locuitor, având în vedere starea diferitelor straturi ale societății. Chiar și-n acest caz rezultatele calculelor sunt diferite de la un calcul la altul (guvern, sindicate, cercetarea științifică).

În cele ce urmează pornim de la datele calculate de guvern, pe baza statisticii oficiale, completându-le și comparându-le cu informațiile reieșite din sondajul de opinie desfășurat în luna octombrie 1997.

- Coșul minim de consum, calculat de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei este de 415,5 lei pe lună pe persoană.
- Familia medie (numărul mediu de persoane pe familie) calculată de M.M.P.S. și F. este de 3,3 persoane. (ca și în sondajul nostru)
- Coșul minim de consum pe familie pe baza datelor MMPFSF este $415,5 \times 3,3 = 1371,15$ lei/lună.

Criteriile de apreciere sunt și pot fi diferite de la un caz la altul: numărul copiilor și mărimea veniturilor pe membru de familie; cupluri fără venituri constante; mame ce au în întreținere copii, fără să aibă soț; familii ce au în grijă invalizi, oameni neajutorați. La acestea noi credem că ar trebui adăugate familiile cu șomeri.

Din datele globale ale sondajului de opinie se vede că 97.9% dintre muncitorii bugetari, 97.4% dintre funcționarii bugetari, 52,5% dintre specialiștii cu studii superioare și 86.1% dintre managerii din instituțiile de stat se află sub limita coșului minim de consum. (Vezi și fig. II.6.a).

Aceasta atrage atenția asupra faptului că muncitorii bugetari o duc greu, funcționarii din același sector o duc la fel de greu, iar în privința pensionarilor sunt puține cuvinte care ar putea descrie starea lor economică.

La această imagine se pot aduce unele completări. Familiile șomerilor, care reprezintă 15%-18% din totalul forței de muncă apte de muncă¹, nu numai că trebuie luate în calcul, ci ar avea nevoie de un studiu special. Aici trebuie adăugate și alte familii, care au salarii în instituții bugetare, (cadre didactice, medici, etc), care, datorită crizei economico-financiare din R.Moldova, nu primesc la timp salariile. În măsura în care aceste categorii socio-profesionale nu au alte surse de venituri, devin vulnerabile sub aspect economic.

Pensionarii - în afară de faptul că au pensii destul de mici², ori nu le primesc la timp, ori li se achită în produse, care însă n-au valoare de schimb, în sens că ele nu pot fi date contra servicii sau contra altor produse pe care pensionarii doresc să le procure din magazine - au o situație dintre cele mai grele. Conform datelor MMPSF, suma datoriilor pentru plata pensiilor și indemnizațiilor în decursul primelor 9 luni ale anului 1997 s-a micșorat de 1,9 ori și a constituit 168,4 mil. lei. Cea mai mare pondere din suma totală - 37% - o dețin datoriile pentru anul 1966, 28% - luna septembrie, 26% luna august și 9% luna iulie a anului 1997³. Familiile pensionarilor devin vulnerabile din punct de vedere economic chiar din punctul de pornire.

Conform datelor statistice referitoare la salarii, tendința este de înrăutățire a stării salariaților bugetari pentru că restanțele la plata salariilor cresc, paralel cu creșterea prețurilor, puterea de cumpărare a salariaților diminuându-se. Astfel în instituțiile finanțate din buget, datoriile au fost de 70,5 mil. lei, mărindu-se cu 9,2 mil., iar în sfera productivă restanțele au atins 259, 3 mil. lei, micșorându-se cu 10,7 mil. Cota-parte principală a datoriilor la sfera productivă revine salariaților din agricultură - 64%, iar în sfera bugetară "salariilor din învățământ - 32% și sănătate - 31%

¹ La 1 octombrie 1997 se aflau în căutarea unui loc de muncă 27.000 șomeri înregistrați, fiecare al doilea fiind disponibilizat de la unitățile economice. Majoritatea șomerilor (66%) o constituie femeile. Fiecare al patrulea șomer înregistrat beneficiază de ajutor de șomaj, mărimea medie a atins în luna septembrie 87 lei. La un loc liber de muncă reveneau în medie 11 șomeri (Buletin statistic de informare publică, N5/1997, p.7)

² La 1 ianuarie 1996 pensia medie pe total pensionari era de 64,3 lei, din care: pentru limita de vârstă 66,9 lei, de invaliditate 64,3 lei, în urma pierderii întreținătorului (pentru fiecare persoană din familie inaptă de muncă) - 52 lei, pentru vechime în muncă - 70 lei, pensie socială 38,1 lei (Anuarul Statistic al R.Moldova, 1995, p. 141).

³ Buletin Statistic de informare publică, N5, octombrie 1997, p.7.

La aceasta trebuie adăugată și creșterile sumelor plătite de locatari pentru serviciile comunale (telefon, energie electrică și transportul urban electric), care au crescut în urma majorărilor din 1997 a prețurilor la energia electrică și termică.

În urma revederii prețurilor la gaze și energie electrică, conform hotărârii de Guvern din aprilie 1997, fără a fi avute în vedere compensații sau alte măsuri de protecție socială garantate, este de prevăzut o creștere sporită la cheltuielile pentru sursele energetice, cu implicații asupra nivelului de trai și a calității vieții. Este posibil ca în multe cazuri, mai ales în familiile numeroase, însă numărul de salariați este redus, cheltuielile pentru serviciile comunaloative - la care se adaugă și cele pentru telefon și pentru transportul în comun - să fie mai mari decât suma salariilor primite.

Dacă vrem să vedem ponderea gospodăriilor medii aflate sub pragul sărăciei, luăm salariul minim și coșul minim de consum și, prin calcule, obținem imaginea din Fig. II.6.1.b. Ori aceasta ne arată că peste coșul minim de consum se află un număr extrem de redus de familii. (5,4%).

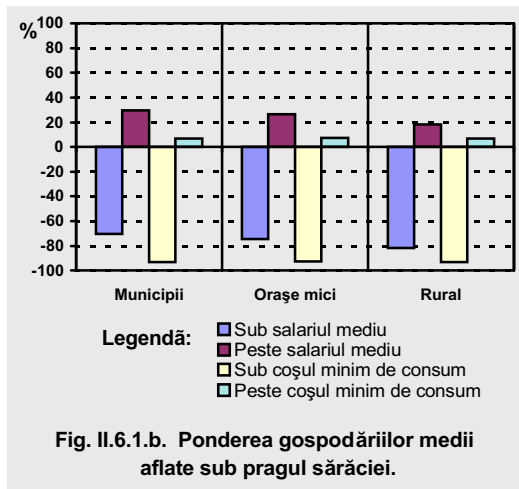

Fig. II.6.1.b. Pondere gospodăriilor medii aflate sub pragul sărăciei.

6.2. Care este ponderea celor care au venituri medii sub salariul minim pe republică

MMMPSF are în vedere straturile “social-vulnerabile”, în care sunt cuprinse și familiile aflate în această categorie.

Aici sunt incluse de obicei familii cu mulți copii și venituri mici (mai mult de trei copii și venituri până la suma ce reprezintă trei salarii minime pe membru de familie);

- familiile formate din cupluri studenți;
- familiile în care lipsește unul din părinți;
- mame singuratic;
- familiile ce au în grijă invalizi¹ sau oameni cu deficiențe²;

Dacă luăm în calcul informațiile recoltate în octombrie 1997, obținem următoarea imagine:³

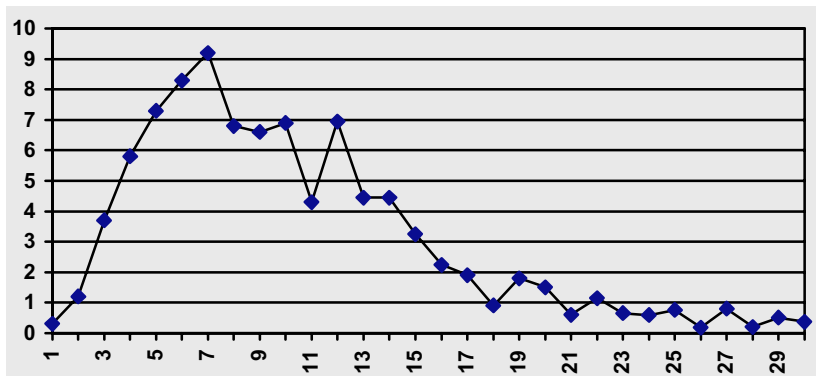

Figura. II.6.2 Repartiția venitului exprimat în salarii minime (18 lei).

¹ În 1995 erau recunoscute pentru prima dată 17.932 persoane ca fiind invalide; aceasta reprezintă 41 la 10.000 locuitori. (Anuarul Statistic al R.M., 1995 p.183).

² Aici ar trebui introduse și persoanele solitare bătrâne și inapte de muncă, care în 1996 reprezentau 17.200 persoane cu tendința de creștere. (Anuarul Statistic al R.M., 1995, p.182).

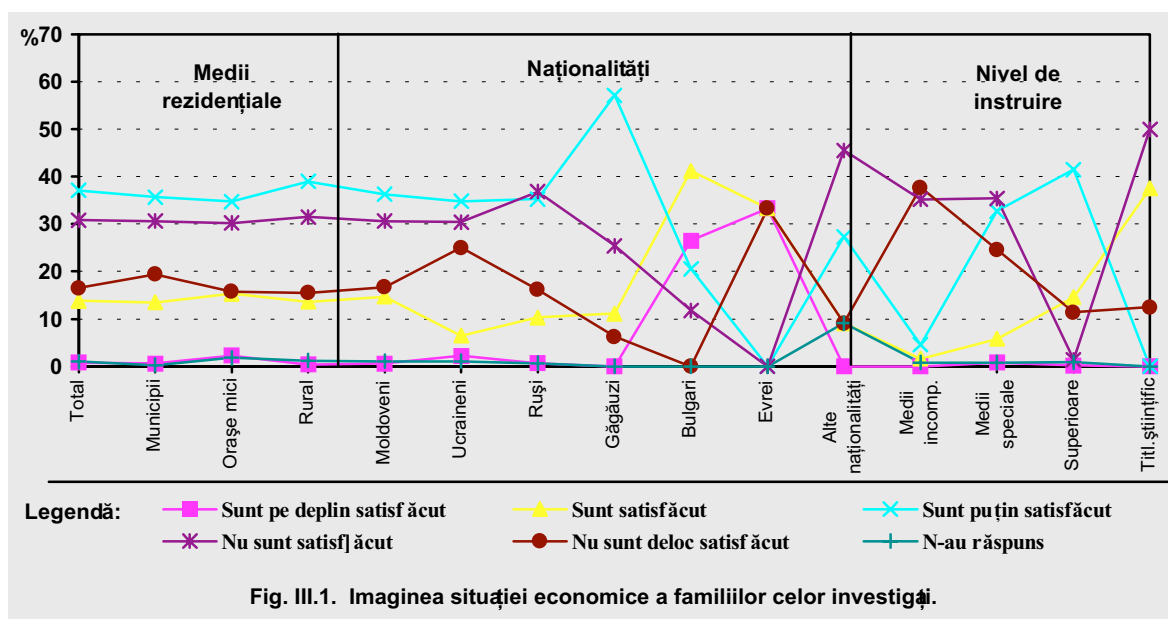
³ Dacă în calculul M.M.P.S.F sunt avute în vedere cheltuielile minime necesare pentru existența unui individ social, în cel al sondajului de opinie aceasta nu mai este posibil pentru că aici s-a înregistrat numai ce a putut individul să cheltuiască. Limitat fiind de resursele restrânse ce le-a avut cel anchetat. Practic acesta nu ar arăta coșul minim de consum, ci minimul posibil cheltuit de cel investigat pentru coșul minim de consum.

Numărul celor intervievați care primesc cele mai multe salarii minime, (între 6 și 10 salarii minime - adică între 108 și 180 lei), mult sub salariul mediu (209 lei) începând cu august 1997 pe Republica Moldova - este mic. În instituțiile bugetare salariul mediu a constituit 179,1 lei, fiind cu 19% mai mic față de cel înregistrat în sfera productivă (121,7 lei). În raport cu salariul mediu pe republică, sub acest nivel se află 82,9% în municipii, 86,9% în orașele mici și 93,6% în sate (Vezi Tab.II.6.2.a).

Capitolul III. Opinii despre situația economică a familiilor investigate și a Republicii Moldova

1. Opiniile celor investigați despre situația economică a familiilor lor.

Perceperea de către cei investigați a situației economice a familiilor lor conturează următoarea imagine:

Ponderea celor care pe total eșantion **nu sunt satisfăcuți** de situația economică a familiilor lor este de 47,3 % (30,8 % “*nu sunt satisfăcuți*” + 16,5 % “*nu sunt deloc satisfăcuți*”); a celor care “*sunt puțin satisfăcuți*” - 37,1 %, iar a celor care răspund, că “*sunt satisfăcuți*” este de 14,6 % (13,8 % “*sunt satisfăcuți*” și 0,8 % “*sunt pe deplin satisfăcuți*”).

O imagine asemănătoare ne-o dă și trecerea în revistă a răspunsurilor grupate pe **medii rezidențiale**: cei din **municipiu** - 50,0 % “*nesatisfăcuți*”; și doar 14,1 % “*satisfăcuți*”, cu 35,7 % “*sunt puțin satisfăcuți*”; cei din **orașe mici**: 46,0 % “*nesatisfăcuți*”, 70,6 % “*satisfăcuți*” și 34,7 % “*sunt puțin satisfăcuți*”; cei **din rural** 47,0 % sunt “*nesatisfăcuți*”, 14,0 % “*satisfăcuți*” și 39,0 % “*puțin satisfăcuți*”(vezi Tab.III.1.1.).

Privite aceste informații pe **nivel de instruire**, obținem următorul clasament al gradului de insatisfacție (Vezi Tab. III.1.).

Nd/o	Categoria celor investigați după nivelul de instruire	Nesatisfăcuți	Puțin satisfăcuți	Satisfăcuți	Deplin satisfăcuți
1	- cu studii medii incomplete	72,9	24,6	1,6	0,8
2	- cu studii medii	60,0	32,7	6,6	0,8
3	- cu studii medii speciale	42,8	41,5	14,8	0,9
4	- cu studii superioare / superioare incomplete	36,5	39,2	22,8	1,5
5	- cu titluri științifice	62,5	0,0	37,5	-

Sursa : Tab. III.1.3.

Privite lucrurile pe naționalități, cei mai nesatisfăcuți sunt **ucrainenii**, cu 55,4 % și 34,8 % “sunt puțin satisfăcuți”, urmați de **ruși** cu 53,0 % “nesatisfăcuți” și 35,3 % “puțin satisfăcuți”, și apoi **moldoveni/români** cu 47,3 % “nesatisfăcuți” și 36,3 % “puțin satisfăcuți”(Tab.III.1.2.)

După cum se observă, starea de insatisfacție se manifestă la părți deosebit de mari din populația Republicii Moldova, indiferent de structurile sub care ar fi privită aceasta.

2. Categoria de nivel de trai din care socotesc că fac parte cei investigați.

Răspunsurile la întrebarea: ”După nivelul de trai, din care categorie de oameni socotiți că faceți parte?”, dau posibilitatea construirii Tabloului III.2.

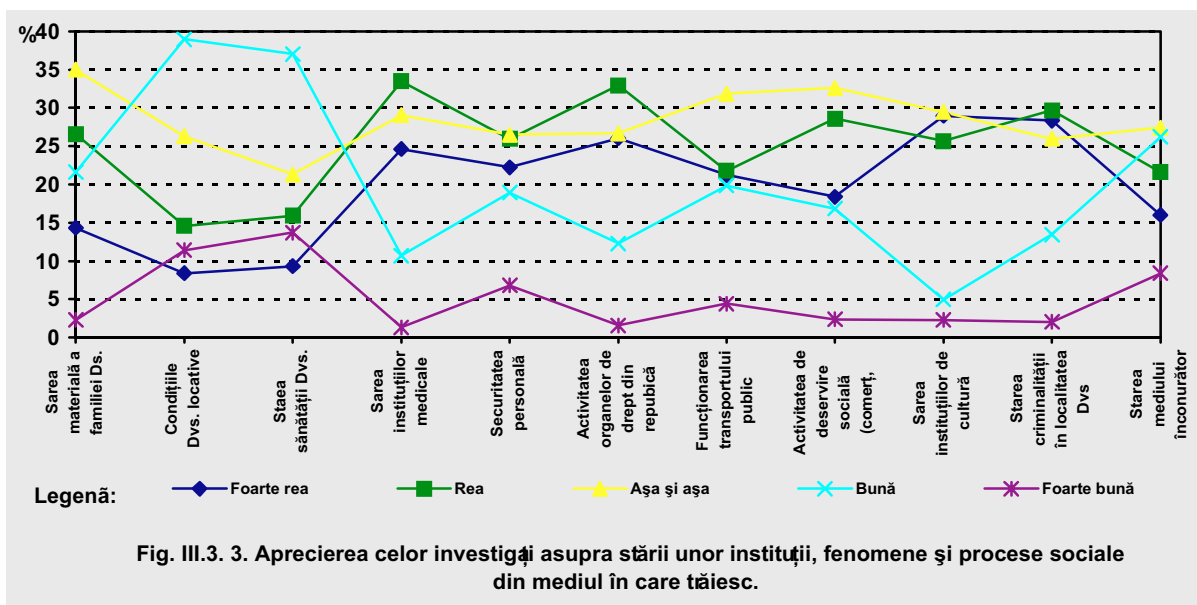
Tab.III.2. Categoria din care socotesc cei investigați și că fac parte (%)

cod	grupul	total eșantion	Medii rezidențiale			Nivel de instruire				
			M	or. mici	Rural	medii inc.	medii	med. spec.	sup.	titl. șt.
1	foarte bogați	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2	bogați	2.3	1.4	1.8	2.9	0.0	1.2	8.7	4.4	0.0
3	asigurați mijlociu	49.2	45.5	57.7	48.3	18.9	32.7	58.1	58.8	37.5
4	săraci	41.3	44.1	34.2	42.0	59.0	55.8	35.5	32.8	62.5
5	foarte săraci	7.2	8.7	6.3	6.7	22.1	10.0	4.7	3.9	0.0
6	N.R.	0.1	0.3	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0

Sursa: Tab. III 2.1 și Tab.III 2.3

Se poate discuta asupra baremului prin care delimitați “săracul” de “foarte sărac”, sau “bogatul” de “foarte bogat”; subiecții investigați s-au raportat, însă, la capacitatea lor de a-și satisface nevoile zilnice. În acest caz, se vede, că o parte infimă se consideră ca făcând parte din rândul celor bogați, adică 2,3 % pe total eșantion, ceea ce reprezintă 29 persoane, din care 20 persoane sunt în rural, 4 în orașe mici și 5 în municipii. Aprecierea lor trebuie privită ca fiind în raport cu mediul în care trăiesc și cu aspirațiile lor, care sunt și în funcție de nivelul de instruire. Sub acest aspect 18 persoane au studii superioare, 8 au studii medii-speciale, iar 3 au studii medii.(vezi Tab.III.2.3.).

3. Aprecierea celor investigați asupra stării unor instituții, fenomene și procese sociale din mediul în care trăiesc.

Domină aprecierea negativă asupra stărilor și funcționării unor investigații din R.Moldova, și mai ales în legătură cu instituțiile medicale și a instituțiilor de drept. Mai grav mi se pare faptul că aprecierile “foarte bună” sunt deosebit de reduse.

4. Aprecierea de către cei investigați a situației social-economice din Republica Moldova.

Majoritatea populației investigate apreciază situația social-economică a Republicii Moldova ca fiind *critică* (vezi Tab.III.4.1. și Tab.III.4.3.).

Tab. III.4. Aprecierea de către cei investigați a situației social-economice din Republica Moldova. (%)

cod	grupul	total eșantion	Medii rezidențiale			Nivel de instruire				
			M	Or. mici	Rural	med. inc.	medii	medii spec.	sup.	titl. șt.
1	Favorabilă	1.8	1.1	1.4	1.8	1.6	0.8	1.7	1.7	0.0
2	Nefavorabilă	37.5	21.3	45.0	44.1	32.8	35.8	41.9	36.5	12.5
3	Critică	52.7	68.5	44.6	47.0	48.4	50.4	50.8	56.9	87.5
4	N.R.	8.0	9.0	9.0	7.1	17.2	13.1	5.6	4.9	0.0

Sursa: (Tab.III.4.1. și Tab.III.4.3.).

Cumulate ponderile aprecierilor după care situația social-economică din republică ar fi “nefavorabilă” și “critică” obținem o imagine ce reflectă perceperea stării dramatice a situației social-economice a Republicii Moldova. Astfel, această apreciere ce te obligă la reflecții pentru căutarea unor soluții urgente este făcută de 90,2 % din totalul celor cuprinși în eșantion, 89,8 % a celor din municipii, 89,6 % a celor din orașele mici, de 91,1 % a celor din rural.

După nivelul de instruire a celor intervievați avem 81,2 % dintre cei cu studii medii incomplete, 86,2 % dintre cei cu studii medii, 92,7 % dintre cei cu studii de specialitate și 100 % dintre cei cu titluri științifice. Imaginea aceasta se impune și dacă grupăm răspunsurile pe naționalități: 92,2 % la ucraineni, 92,0 % la găgăuzi, 90,0 la moldoveni / români, 88,2 % la bulgari, 85,3 % la ruși (vezi Tab.III.4.2.).

5. Problemele care-i îngrijorează cel mai mult pe cei investigați.

La întrebarea “Ce probleme Vă îngrijorează acum mai mult?”, au fost recoltate informații pe care le prezentăm în ordinea descrescătoare a ponderilor privite pe total eșantion.

Tab.III.5. Probleme ce îngrijorează pe cei investigați. (%)

Nr.	Probleme	total eșantion	Medii rezidențiale			Nivel de instruire				
			M	Or. mici	Rural	medii inc.	medii	medii spec.	sup.	titl. șt.
1	Neplata la timp a salariului / pensiei	16.8	13.0	13.9	19.8	26.5	17.5	16.5	14.3	8.3
2	Creșterea prețurilor	14.6	16.8	12.5	14.1	8.9	16.4	15.5	11.2	20.8
3	Neîncrederea în ziua de mâine	13.6	14.1	15.3	12.9	12.9	16.7	13.5	12.3	8.3
4	Șomajul	12.7	11.1	18.5	11.5	18.2	15.2	14.6	10.1	8.3
5	Protecția socială scăzută	10.6	15.1	6.8	9.5	15.1	8.8	9.6	11.1	33.3
6	Instabilitatea social-economică din republică	9.6	9.2	8.7	10.0	5.0	7.1	8.9	13.3	4.2
7	Creșterea corupției	7.5	7.3	7.6	7.5	3.5	6.6	6.5	10.2	8.3
8	Securitatea personală scăzută și creșterea criminalității	6.9	7.4	8.6	5.9	4.4	4.7	6.7	9.0	4.2
9	Impozitele și taxele mărite	6.7	4.5	6.9	7.7	5.0	5.5	7.4	7.1	4.2
10	Altele decât cele de mai sus	1.1	1.2	1.2	1.0	0.3	1.6	0.8	1.3	0.0

Sursa: Tab.III.5.1., III.5.1a, III 5.3.

Aproape peste tot primele trei locuri sunt ocupate de “neplata la timp a salariilor / pensiilor”, “creșterea prețurilor”, și “neîncrederea în ziua de mâine”; ordinea lor este schimbată, în sensul că **în municipii** pe primul loc se plasează “creșterea prețurilor”, **în orașele mici** “șomajul”, urmat de “neîncrederea în ziua de mâine”, iar **în rural** “neplata la timp a salariilor / pensiilor”, urmat de “creșterea prețurilor”.

La categoriile “cu studii medii incomplete”, “cu studii medii” și “cu studii medii-speciale” și “cu studii superioare” pe primul loc se află neplata la timp a salariilor / pensiilor; la cei “cu titluri științifice” pe primul loc se situează cu 33,3 % “protecția social scăzută”, urmat cu 20,3 % de “creșterea prețurilor”.

Capitolul IV. Aprecieri asupra rezultatelor

1. Aprecierea rezultatelor reformelor.

Impresionează ponderea mare a nehotărâților în a face aprecieri referitoare la reforme, mai ales când este vorba despre cei cu studii medii incomplete (45,1%) și a celor cu studii medii (50,4%). În același timp se remarcă faptul că mai mult de 2/3 dintre cei investigați socotesc că “reforme au, în cea mai mare parte, rezultate negative”. În cazul respondenților din municipiile Chișinău și Bălți ponderea celor, care socotesc că “reforme au, în cea mai mare parte, rezultate negative” ajunge la 45,2 %.

Tab.IV.1. Aprecierea rezultatelor reformelor (%)

cod	Aprecierea	total eșantion	Medii rezidențiale			Nivel de instruire				
			M	Or. mici	Rural	medii inc.	medii	medii spec.	sup.	titl. șt.
1	Reforme au, în cea mai mare parte, rezultate pozitive	26.6	20.8	24.3	30.4	16.4	13.1	28.8	35.0	62.5
2	Reforme au, în cea mai mare parte, rezultate negative	37.7	45.2	36.0	34.3	38.5	36.5	38.5	37.3	37.5
3	Nu știu N/R.	35.8	34.0	39.7	35.3	45.1	50.4	32.7	27.2	0.0

Sursa: Tab.IV.1.1 și Tab.IV.1.4

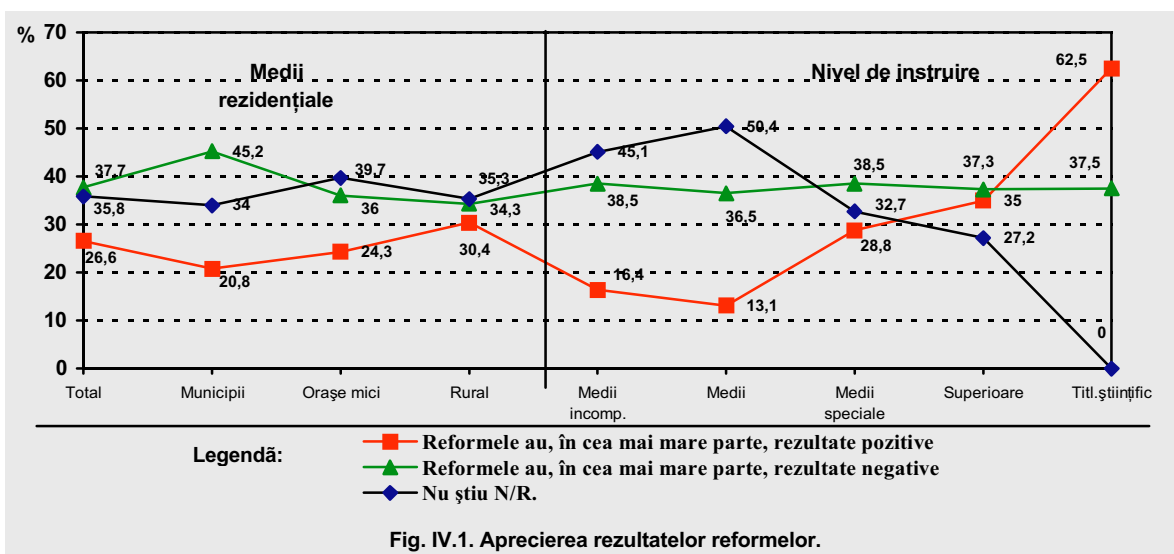

Fig. IV.1. Aprecierea rezultatelor reformelor.

2. Aprecierea unor aspecte ale reformelor din R.Moldova.

2.1. Despre apariția mai multor tipuri de proprietate

Pe total eșantion aprecierea este pozitivă: 36,2% (8=16,6%; 9=19,6%), urmată de satisfăcătoare = 35,4% (6=17,8% și 5=17,6%), pe zone fiind socotită satisfăcătoare în Sud cu 49,5%, la Bălți - 36% și satisfăcătoare - bună la Est, cu 34,6%.

Dacă moldovenii /românii dau o apreciere pozitivă (notele 7 - 8), în proporție de 36,3% dintre cei investigați și satisfăcătoare (notele 5 - 6) în proporție de 34,1%, rușii, în proporție de 83,2% o socotesc la nivelul notelor de 5 - 6 (=satisfăcător) și 36,8% la nivelul lui 7 - 8 (pozitiv), ucrainenii în proporții de 42,4% le apreciază la nivelul lui 5 - 6 și numai 28,3 la nivelul lui 7 - 8. Aceeași apreciere destul de severă este făcută și de bulgari: 38,2% la nivelul lui 5 - 6, și 32,4% la nivelul lui 7 - 8.

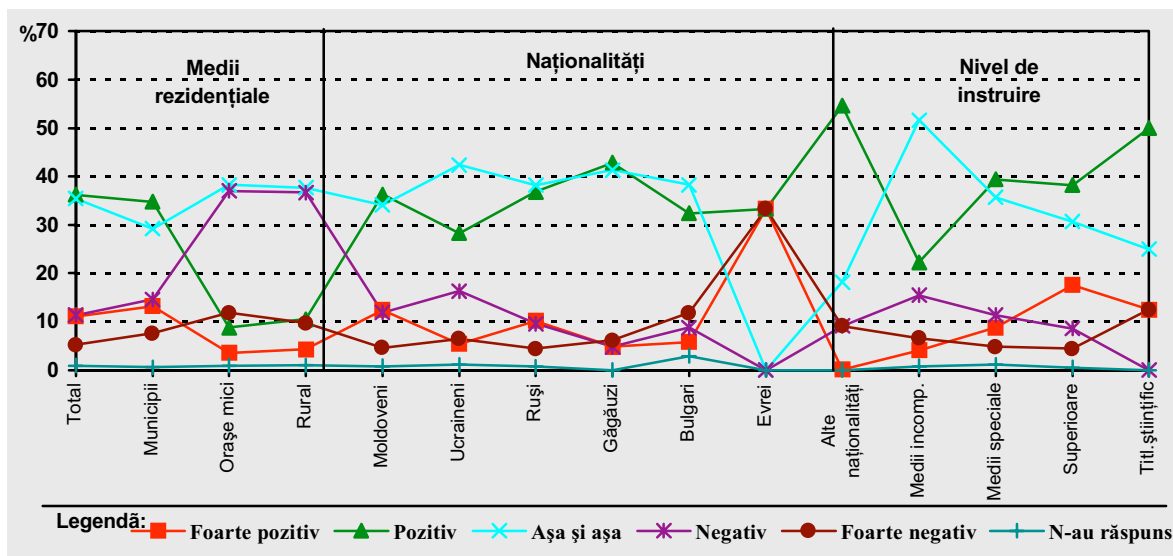

Fig. IV.2.1. Aprecierea apariției mai multor tipuri de proprietate

Când este vorba de populația investigată, privită pe medii rezidențiale, doar cei din Municipii (Chișinău și Bălți) o apreciază pozitiv cu 34,8% (din care 21,9% cu nota 8 și 12,9% cu nota 7). Cei din Chișinău cu 23,8% nota 8 și 11,7% cu 7%, adică aprecierea pozitivă = bună este în proporție de

35.5%), după nivelul de instruire apreciere pozitivă (adică la nivelul notării cu 7-8) o au cei cu studii medii speciale - $21.3 + 18.1 = 39.4\%$, cu studii superioare 38.2% și cu titluri științifice - 50% .

Privite răspunsurile în funcție de statutul social al celor investigați, cele mai mari ponderi în privința aprecierilor pozitive le au "studentii" (46.5% , 3.14% foarte pozitiv), urmați de "cei cu studii superioare" (42.5% pozitiv și 15% foarte pozitiv) = 57% , "muncitorii din sistemul privat" - (cu 43.6% pozitiv și 13.8% foarte pozitiv), = 57.4% , "funcționarii din sectorul privat" (cu 35.1% pozitiv și 7% foarte pozitiv) = 42.1% .

Tot pondere mare în aprecierea pozitivă o reprezintă și categoria de "manageri din sectorul privat" - 72.0% (42.7% pozitiv și 29.3% foarte pozitiv). Spre deosebire de aceștia, "managerii din sistemul bugetar" care, în proporție de $52,8\%$ dau o apreciere pozitivă ($39,9\%$ - "pozitiv" și $13,9\%$ "foarte pozitiv").

2.2. Despre reorganizarea întreprinderilor de stat.

Cu foarte mici excepții, aprecierea reorganizării întreprinderilor de stat de către cei investigați ne face să credem că ea este făcută nu numai cu prudență și rezervă, dar și cu o doză de minimă satisfacție, pentru că pe total eșantion cei ce acordă notele 5 și 6 ("așa și așa") reprezintă 31.9% față de 28.8% , câți sunt cei ce acordă notele 7 și 8 (adică apreciere "pozitivă") și 7.2% apreciere cu 9 și 10 ("foarte pozitiv"). Dealtfel, dacă cumulăm ponderile celor ce apreciază reorganizarea ca ceva prost făcut (notele de la 1 la 4), observăm că aceștia reprezintă 32.0% , adică $1/3$ dintre cei investigați, față de 36.0 cât reprezintă cei ce dau o apreciere pozitivă.

Aceeași imagine se conturează și dacă privim lucrurile pe medii rezidențiale și chiar pe naționalități. În acest ultim caz atrage atenția "aprecieri negative" la populația de etnie ucraineană (27.2% aprecieri cu 1 și 2, adică foarte proastă și 25% cu 3 și 4, "proastă") = 52.2% aprecierea reorganizării ca fiind "proastă", la ruși - 26.7% (adică mai mult de $1/4$ dintre cei investigați) ca fiind "proastă", față de 29.0% cât reprezintă cei ce o socotesc ca fiind bună.

După nivelul de instruire, observăm o grupare apreciată din "cei cu studii medii incomplete", care sunt în majoritate (51.6%) pentru o apreciere cu noări de 5 și 6, și "cei cu studii medii" (35% cu aceeași apreciere), și "cei cu studii medii speciale", "cu studii superioare" și "cu titluri științifice" care dau o apreciere predominant pozitivă (vezi tab.IV.2.2.c).

După statutul social al celor investigați, militarii și specialiștii cu studii superioare, care lucrează în sistemul bugetar, dau aprecieri "pozitive", managerii, muncitorii și funcționarii din sectorul de stat, precum și studenții, dau aprecieri pozitive.

2.3. Lichidarea colhozurilor și a sovhozurilor

Probabil și deteriorarea agriculturii, deci și dificultățile întâmpinate în procesul de trecere la economia de piață prin privatizare și stimularea fermierului privat, totul fiind dublat însă de dificultatea desprinderii de o formă de proprietate și o formulă de exploatare agricolă, dublată de greșeli și presiuni diferite făcute în acest proces, a adus la aprecieri ce se plasează de la $26,2\%$ cu nota de 5 și 6, adică "așa ai așa", la $46,1\%$ aprecieri negative (față de $28,1\%$) dacă socotim și pe cei ce-au apreciat cu 7 până la 10 inclusiv, sau $39,9\%$ dacă-i avem în vedere pe toți cei care au apreciat cu nota de la 6 la 10 inclusiv). Se poate afirma că pe total eșantion predomină aprecierile negative - 45% , față de cele pozitive - $27,3\%$.

Pe medii rezidențiale reacțiile se grupează astfel. Municipii: negativ - $47,4\%$, pozitiv - $20,3\%$: în orașele : negativ - $52,3\%$, pozitiv - $25,3\%$.

Pe rural la nivelul mijlociu - "așa și așa" = $5+6$ - sunt $25,8\%$, urmați cu $22,9\%$ de cei ce fac o apreciere pozitivă ($7+8$) cei ce dau o apreciere "foarte proastă" - $21,4\%$ și "proastă" - 20% . Sintetic: apreciere pozitivă - $31,7\%$, apreciere negativă - $41,3\%$.

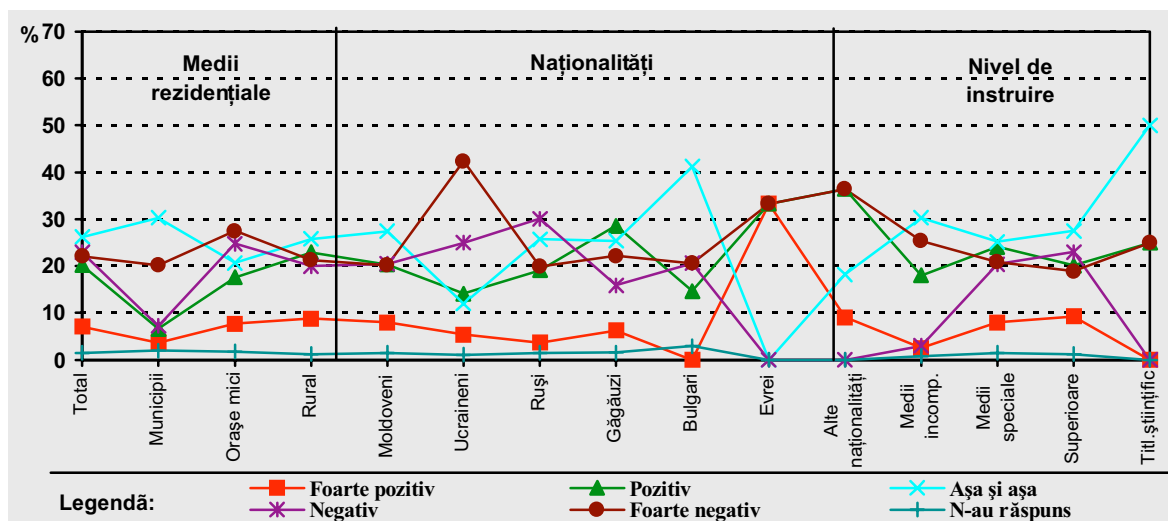

Fig.IV.2.3. Despre lichidarea colhozurilor și sovhozurilor.

2.4. Liberalizarea prețurilor și a comerțului.

Aici aprecierile sunt în general pozitive. Pe total eșantion pe primul loc se plasează aprecierea pozitivă (notele 7 și 8), cu 28,2%, pe locul al doilea „*așa și așa*” (notele 5 și 6), la 26,9% aprecierea pozitivă (6 - 10) este de 52,1%, față de cea negativă (1-4) la 32,8% din total eșantion. Pe medii rezidențiale impresionează ponderea mare a celor ce apreciază pozitiv =55,7% față de 19,3% cât apreciază acest proces ca fiind negativ. (vezi Tab. IV.2.4.a).

2.5. Despre lichidarea deficitului de mărfuri

Aici aprecierile sunt preponderent pozitive. Pe total eșantion cu 39.2% apreciere „*pozitivă*” și 35.8% cei care au apreciat cu note 6, obținem o pondere de 83.0% „*pozitiv*”, față de 7.7% cât reprezintă ponderea celor ce dau o apreciere negativă.

Pe medii rezidențiale cel mai bine se plasează intervievații din orașele mici, care în proporții de 45.5% apreciază cu „*foarte bine*” și 30.6% „*bine*”. În rural aprecierea este, de asemenea, foarte pozitivă: 42.4% „*bine*” și 33.0% „*foarte bine*” (vezi tab.IV.2.5a).

2.6. Despre stabilitatea valutei naționale.

În general aprecierile sunt foarte bune. Pe total eșantion 37.1% au apreciere „*bună*” și 35.6% „*foarte bună*”; pe total aprecierea pozitivă fiind de 72.7 + 8.4 (cât reprezintă cei ce au apreciat cu nota 6), adică 81.1% (vezi tab.IV.2.6.a - tab. IV.2.6b).

2.7. Despre dezvoltarea sectorului privat.

Aprecierile sunt de asemenea pozitive. Pe total eșantion pe primul loc cei ce acordă calificativul bine (7+8), cu 35.6%, urmat de „*așa și așa*” (=satisfăcător) cu 29.4% și 16.8 „*foarte bine*”. Pe zone geografice, deși în general aprecierile dominante sunt pozitive, o oarecare reținere se manifestă în Centrul, Sudul și Estul republicii Moldova (vezi tab.IV.2.7a). Pe medii rezidențiale aprecierile dominante sunt pozitive, la fel și pe naționalități unde se vede o anumită reținere la populația de etnie rusă:36.8% cu 5 și 6, adică „*satisfăcător*”, față de 25% cu 7 și 8, adică „*pozitiv*” și 16.9% „*foarte pozitiv*” (vezi tab.IV.2.7b).

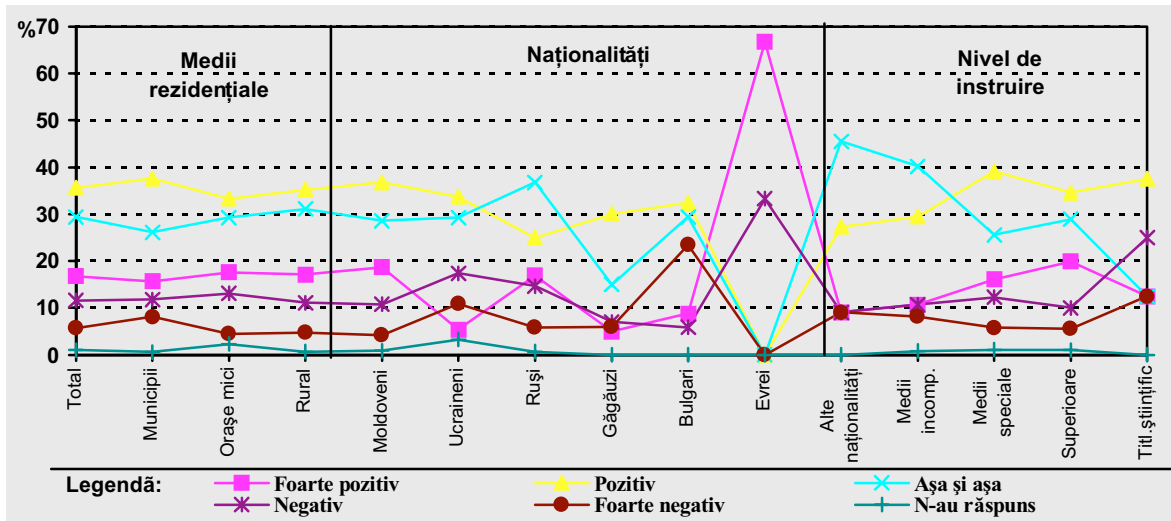

Fig.IV.2.7. Dezvoltarea sectorului privat.

2.8. Despre dreptul de a vinde și cumpăra pământ

Pe total eșantion aprecierea este pozitivă, în sensul că 29.5% acordă note de 7 și 8 (= bine), urmat de 26.9% cu nota de 5 și 6 (satisfăcător, în sensul că nu e rău).

Tăranii, fără să fie foarte mulți care să dea apreciere negativă (23.2%) adică aproape un sfert dintre cei investigați în rural apreciază negativ că pământul este marfă de un anumit tip, sunt însă mai rezervați în a aprecia pozitiv. Cu nota de 5 și 6 apreciază aplicarea acestui drept 31.8% dintre ei, iar 30.8% dau o apreciere bună și 13.7% „foarte bună”. (în total 43,8%).

Pe naționalități cele mai negative aprecieri le dau ucrainenii, cu 31.5% „foarte proaste” (adică 1+2) și găgăuzii 36,6% (vezi tab.IV.2.8b).

După nivelul de instruire, imaginea este următoarea: studii medii incomplete - 29.5% negativ față de 34,4% pozitiv; medii - 26.9% negativ, față de 37,7% pozitiv; medii speciale - 30,7% negativ, față de 43,6% pozitiv, inferioare 28,2% negativ, față de 47,8% pozitiv, iar cu titluri științifice - 50% pozitiv, față de 12.5%.

2.9. Despre proprietatea privată asupra pământului.

Aprecierea introducerii proprietății private asupra pământului poate fi socotită „pozitivă”, în sensul că pe total eșantion, pe primul loc cu 31.3% - se plasează cei care notează cu 7 și 8 această reformă a perioadei de tranziție, urmați cu 27% de cei care o notează cu 5 și 6. Dacă privim opiniile celor investigați din diferitele zone ale republicii Moldova, se poate aprecia că ponderile răspunsurilor ocupă aproape aceeași ordine, cu excepția zonei Bălți, unde pe primul loc - cu 32% se plasează cei ce au notat cu 3 și 4, (adică apreciere negativă), pe locul al doilea - cu 27% - cei ce au notat cu 1 și 2, deci apreciere foarte negativă.

Privite opiniile referitoare la această chestiune, pe medii rezidențiale, observăm că dacă în municipii 55.6% dau o apreciere pozitivă, în rural ponderea acestora atinge 69% (tab.IV.2.9a).

Dacă avem în vedere structura pe naționalități a celor investigați, observăm că cei mai rezervați sunt ucrainenii, care se grupează într-o manieră ciudată: 27,1% ponderea celor ce dau o apreciere foarte negativă (notele 1 și 2) și 24% ponderea celor ce dau o apreciere pozitivă (notele 7 și 8). (Vezi Tab.IV.2.9.b).

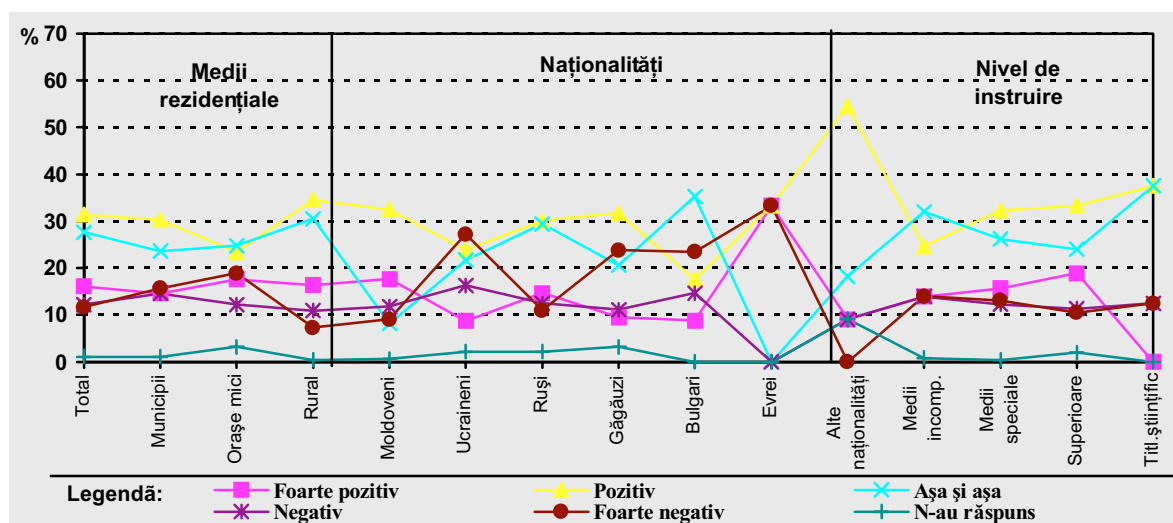

Fig.IV.2.9 Aprecierea în legătură cu introducerea proprietății private asupra pământului

Surse: Tab.IV.2.9.a, Tab.IV.2.9b, Tab.IV.2.9c

2.10. Despre crearea întreprinderilor individuale.

Într-o manieră foarte pozitivă este apreciată crearea întreprinderilor individuale: 73,6% pe total eșantion aprecieri nota 6-10; 77,6% dintre cei investigați din rural și 68% din municipii au aceleași aprecieri pozitive. Și pe naționalități și pe nivel de instruire aprecierile sunt la fel de pozitive (Tab.IV.2.10a-Tab.IV.2.10c).

Dacă privim răspunsurile celor investigați și în funcție de statutul lor social, observăm că deși toți apreciază pozitiv crearea întreprinderilor private, există o diferență dintre ponderile celor ce lucrează în sectorul bugetar și a celor ce lucrează în sectorul privat. Astfel, în sectorul bugetar sunt manageri, care în proporție de 22,2% apreciază pozitiv (cu note de la 1 la 5 inclusiv) crearea în întreprinderi private, față de 7,9% din sectorul privat, iar dintre muncitorii bugetari apreciază în același fel 28,7% față de 17% dintre cei din sectorul privat. Și aceasta ne face să presupunem că, pe de o parte, există o stare conflictuală pe planul mentalităților care nu se schimbă decât după ce se demonstrează o superioritate a sistemului privat față de cel de stat, pe de altă parte, este însă posibil că existența acestor ponderi cei care lucrează în sectorul privat apreciază negativ crearea întreprinderilor individuale și pentru că ele nu merg bine din diverse motive, existând o stare de neconcordanță între așteptările indivizilor și situația dată.

2.11. Despre privatizarea spațiului locativ

Aproape 9/10 din total eșantion (89,2%) apreciază pozitiv (de la 1 la 5 inclusiv) privatizarea spațiului locativ, indiferent de zonă, mediul rezidențial, nivelul de instruire sau naționalitate. Cele mai reduse ponderi la aprecieri negative le au găgăuzii (6,3%) și ucrainenii (9,9%).

2.12. Dreptul la inițiativă și câștig.

Pe total eșantion 42,8% cu o apreciere foarte pozitivă, la care trebuie adăugate încă 22,2% apreciere "pozitivă", adică pe total 65% reprezintă aprecierea pozitivă. Ceea ce surprinde mai mult este că în rural 71,6% din dintre cei investigați dau o apreciere pozitivă dreptului la inițiativă și câștig. Pe naționalități, pe primul loc se plasează moldovenii /românii cu 70,2% și găgăuzii cu 69,8% pe locul al doilea.

3. Ce neliniștește cel mai mult pe cei investigați în legătură cu efectuarea reformelor

Din cele mai industriale 10 probleme cea care se confruntă, cel mai mult cel mai mult îi neliniștește pe cei investigați “lipsa unui program unitar de reforme, realizat în strânsă conlucrare de Președintele Republicii, Parlament și Guvern”. Ponderile celor ce atrag atenția asupra acestui lucru sunt: pe total eșantion: 22.6%; pe medii rezidențiale: municipii - 26.4%, orașe mici - 22.5%, rural - 20.6%, pe naționalități: moldovenii /românii - 23.8%, ucrainenii - 14.1%, rușii - 25.7%, găgăuzii - 14.3%, bulgarii -14.7%; după statutul social al celor investigați: pentru managerii de la întreprinderile bugetare - 13.9% (aici pe locul I este lipsa unei politici precise și bine detaliate a statului în industrie, agricultură, în susținerea antreprenoriatului - cu 27,8%) pentru muncitorii din același sistem - 19.0%, pentru militari și lucrătorii din interne 25% (cu 45% ei apreciază “lipsa unei politici precise în domeniul industriei, agriculturii și antreprenoriatului); pentru funcționarii din sistemul bugetar - 30.4%. Pentru sectorul privat: pe primul loc (lipsa unui program unitar de reformare) este socotită de 24% dintre manageri, 22.3% dintre muncitori, 22.8% dintre funcționari.

Pensionarii - cu 22.3% (socotesc că principala problemă ce-i neliniștește în legătură cu efectuarea reformelor este “lipsa unui program unitar de reformare...”, pe când studenții - cu 20.9% văd pe primul plan “lipsa unei politici precise și bine detaliate a statului în domeniul industriei, agriculturii și antreprenoriatului”.

Primele cinci probleme, grupate în ordinea ponderilor rezultate din răspunsurile celor investigați sunt arătate în tab.IV.3.

Tab.IV.3. Ce neliniștește cel mai mult pe cei investigați în legătură cu efectuarea reformelor în Republica Moldova

	Problema	% din totalul răspunsurilor
1.	Lipsa unui program unitar	22.6
2.	Lipsa unei politici precise	19.2
3.	Lipsa unei programe de stat	12.0
4.	Ineficiența sistemului actual	11.2
5.	Creșterea datoriilor externe	10.1

Sursa: Tab.IV.3.1, Tab.IV.3.2, Tab.IV.3.3, Tab.IV.3.4.

4. Cum cred cei investigați că poate fi redusă economia subterană (tenebră, paralelă)

În general ei cred că în primul rând trebuie folosite căile justiției (40.8% pe total eșantion), trebuie recurs la metode administrative (32.6%) și pe locul al treilea se plasează metodele economice (cu 25.4%). Numai în raioanele din Centrul Republicii Moldova se consideră - cu 34.2% - că “economia tenebră” poate fi diminuată prin “metode economice”, pe locul doi fiind - cu 33.7% - cei ce cred că ea poate fi diminuată “prin metode administrative” - și pe locul trei cu 30.5% - “metodele juridice”. În schimb în zona de Est și în zona Bălți - cu 43.9% și respectiv 55.0% - pe primul loc se planează “metodele administrative”.

Însă moldovenii /românii (39.5%), rușii (40.4%), găgăuzii (52.4%) și bulgarii (47.1%) cred că metodele juridice pot diminua în primul rând economia subterană, ucrainenii cred că în primul rând “metodele administrative” - cu 45.7% - pot, în primul rând, avea efectele scontate.

5. Opiniile celor investigați referitoare la ponderile care ar trebui să le ocupe proprietatea de stat în diferite ramuri ale economiei naționale

5.1. Opiniile celor investigați despre ponderea sectorului de stat în domeniul energiei.

- la 85,4% (din totalul celor investigați) domină cei care cred că sectorul de stat trebuie să ocupe peste 50% în domeniul energiei; 59% dintre cei investigați socotesc că sectorul de stat trebuie să ocupe peste 70%. (vezi Tab. IV.5.1.a - IV.5.1.d.)

5.2. Despre ponderea sectorului de stat în industria construcțiilor de mașini

Pe total eșantion 69,2% socotesc că proprietatea de stat trebuie să ocupe peste 50%, 31,3% considerând că ar trebui să ocupe peste 70% în acest domeniu. Deosebiri semnificative sunt în ceea ce privește reacția celor cu munci de răspundere și a muncitorilor din sectorul de stat și din sectorul privat. Astfel, dacă din categoria managerilor din sectorul de stat dar 27,8% socotesc că proprietatea de stat trebuie să ocupe până la 50%, că în sectorul privat reprezintă 36,1% care socotesc că acest tip de proprietate trebuie să ocupe până la 50%. Muncitorii din întreprinderile cu capital de stat care cred că proprietatea de stat trebuie să fie până la 50% reprezintă 30,0%, pe când cei din sectorul privat reprezintă 36,1% care cred același lucru. (Tab. IV.5.2.a - Tab. IV.5.2.d)

5.3. Despre ponderea proprietății de stat în instituția materialelor de construcții

Și aici domină cei ce cred că proprietatea de stat trebuie să dețină ponderi mari. Astfel, 58,9% pe total eșantion consideră că proprietatea de stat trebuie să ocupe peste 50%, 23,8% dintre cei investigați socotind că trebuie să ocupe chiar peste 70%. (Tab. IV.5.3.a)

5.4. Despre ponderea proprietății de stat în industria ușoară.

Pe total eșantion 22,6% socotesc că proprietatea de stat ar trebui să ocupe sub 30%, 36,4% consideră că proprietatea de stat ar trebui să ocupe între 30-50%, 24,8% - între 50%-70% și 15,4% consideră că statul ar trebui să aibă o pondere de peste 70%. Semnalăm că cei din rural - în proporție de 38,1% (peste media eșantionului) - consideră în primul rând că proprietatea de stat în industria ușoară ar trebui să ocupe de la 30-50%, pe când cei din municipii consideră același lucru doar în proporție de 33,1%.

Conducătorii din întreprinderile cu capital de stat consideră, în proporție de 41,7%, că statul ar trebui să fie implicat în acest domeniu în proporții variind între 50% și 70%, pe când cei din întreprinderile private socotesc - în proporția de 48% - că statul ar putea deține până la 30%.

Muncitorii din sectorul de stat socotesc în proporția de 60,8% - că statul ar putea deține până la 50%, iar cei din sectorul privat văd implicarea statului până la 50%, în proporția de 70,2%

5.5. În industria alimentară

Pe total eșantion, pe primul loc se plasează - (cu 33,7%) - cei ce cred că ponderea proprietății de stat trebuie să fie în această ramură între 30-50%, pe locul doi - cu 27,9% - cei ce consideră că aceasta trebuie să fie sub 30%, pe locul trei - cu 20,2% - cei ce cred că proprietatea privată trebuie să fie între 50-70%, iar 17,3% dintre cei investigați socotesc că aceasta ar trebui să fie peste 70%.

Ponderi asemănătoare întâlnim și la structurile pe medii rezidențiale, naționalități și statut social.

5.6. În agricultură, sectorul cultura plantelor

Pe total eșantion pe primul loc - cu 40,1% se plasează cei care cred că proprietatea de stat în acest domeniu trebuie să fie sub 30%, pe locul doi - cu 30,7% - cei ce cred că aceasta trebuie să fie între 30-50%, iar pe locul 3 și 4, cu ponderi asemănătoare, 14,6 și 14,0% - cei ce cred că aceasta trebuie să fie între 50 și 70% și respectiv peste 70%. Aceeași ordine se păstrează, în linii esențiale, și

în structurile pe zone, pe medii rezidențiale, pe naționalități și nivel de instruire. Deci preferințele se așteaptă spre sectorul privat.

5.7. În agricultura, sectorul zootehnic

Opiniile celor investigați despre ponderile ce ar trebui să le ocupe proprietatea de stat în sectorul zootehnic - pe total eșantion - sunt în proporție de 37.8%, ca aceasta să fie sub 30%, cu 28.4% pentru o pondere între 30-50%, 19.3% pentru o proprietate de stat între 50 - 70%, și doar 13.7% ca proprietate de stat în acest sector să fie peste 70%.

Cei din rural socotesc, în proporție de 38.7%, că ponderea acesteia trebuie să fie în zootehnie până la 30%.

5.8. Transportul feroviar

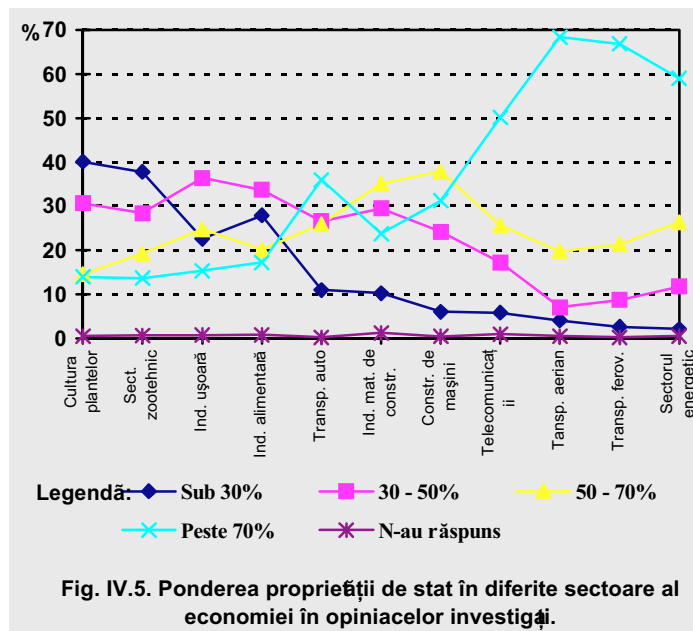
Majoritatea covârșitoare (pe total eșantion - 66.8%) socotesc că proprietatea de stat trebuie să ocupe peste 70% în acest sector (vezi Tab.IV.5a - Tab.IV.5b). Reacția este identică pe toate structurile analizate: zone, medii rezidențiale, nivel de instruire, statut social.

5.9. Transportul auto.

Deși pe primul loc se plasează cei care cred că proprietatea de stat trebuie să dețină peste 70% în sectorul transport auto, proporția acestora este aproape la jumătate comparativ cu cei ce dau același răspuns în legătură cu transportul feroviar. Astfel, pe total eșantion ei reprezintă 36.0%, iar pe naționalități: la moldoveni /români 34.3%, ucraineni - 47.8%, ruși - 39% găgăuzi - 38.1%, bulgari - 35.3%.

5.10. Transportul aerian

Opiniile referitoare la transportul aerian se aseamănă, în ce privește ponderile care trebuie să le ocupe proprietatea de stat, cu cele privitoare la transportul feroviar: 68.2% pe total eșantion socotesc că proprietatea de stat trebuie să ocupe peste 70% în acest domeniu, pe naționalități: ucrainenii - în proporție de 75.0% - este cea mai bună, moldovenii /românii - 69.5%, iar rușii în proporție de 67.6%.

5.11. Domeniul telecomunicațiilor

Jumătate din cei investigați socotesc că aici proprietatea de stat trebuie să ocupe peste 70% (vezi Tab.IV.5.10a - Tab.5.10d).

6. Opiniile celor intervievați referitoare la reforma administrativ-teritorială.

6.1. O reformă administrativ-teritorială, ce ar micșora numărul de raioane, ar putea:

a. ar micșora cheltuielile de la buget prin reducerea numărului unor instituții

Pe total eșantion 61,7% consideră că aceasta ar diminua cheltuielile din buget, față de 27,8% cât reprezintă ponderea celor ce răspund negativ.

Pe medii rezidențiale, cei din municipii răspund afirmativ în proporție de 61,5%, față de 15,4% câți dau un răspuns negativ, în orașele mici 57,2% față de 22,1%, iar în rural 63,2% față de 17,7% câți dau un răspuns negativ.

Pe naționalități se poate constitui un clasament care ar avea următoarea formă:

Nr. de ord	Naționalitatea	ponderea, (%)		
		pozitiv = da	negativ = nu	n-au răspuns (N.R.)
1	găgăuzii	77,8	11,1	21,1
2	bulgarii	67,6	8,8	23,5
3	rușii	65,4	13,2	21,3
4	moldovenii / românii	61,5	19,0	19,8
5	alte naționalități	54,5	0,0	45,5
6	ucrainenii	47,8	22,8	29,3

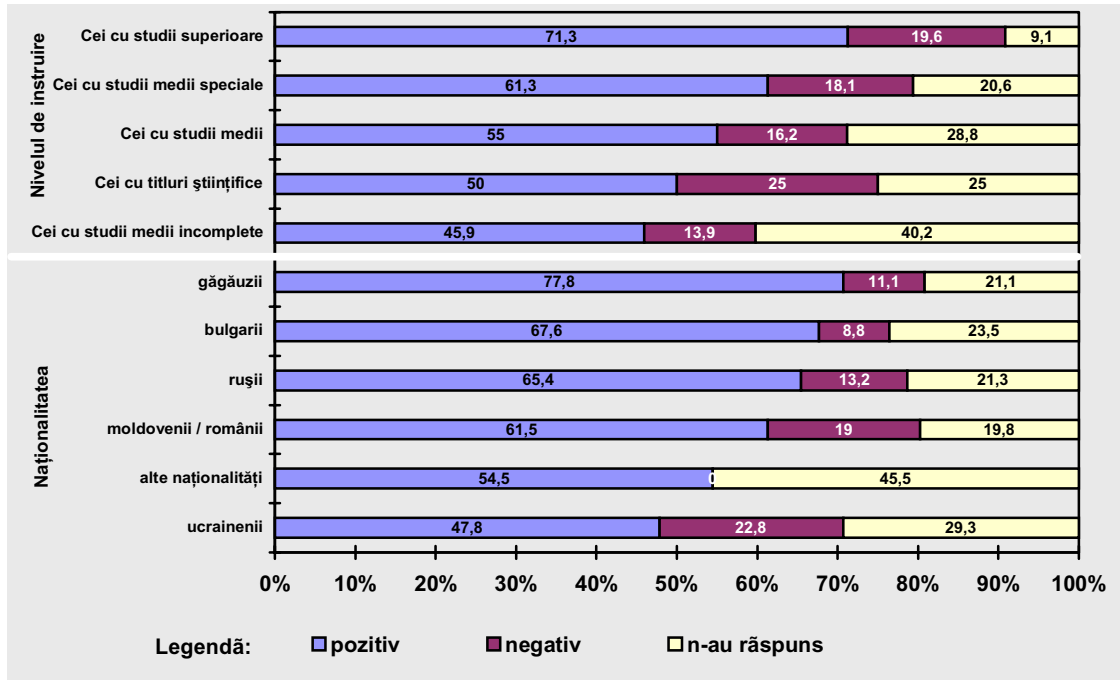

Fig. 6. Efectele deminuirii numărului de raioane în cazul unei reforme administrativ-teritoriale în R.Moldova, în opinia celor investigați.

Grupând răspunsurile în funcție de nivelul de instruire al respondenților, am obține următoarea imagine:

Nr. de ord	Nivelul de instruire	ponderea, (%)		
		pozitiv = da	negativ = nu	n-au răspuns (N.R.)
1	Cei cu studii superioare	71,3	19,6	9,1
2	Cei cu studii medii speciale	61,3	18,1	20,6
3	Cei cu studii medii	55,0	16,2	28,8
4	Cei cu titluri științifice	50,0	25,0	25,0
5	Cei cu studii medii incomplete	45,9	13,9	40,2

Se observă că găgăuzii, bulgarii și rușii se plasează, în aprecierile pozitive față de o asemenea reformă, înaintea moldovenilor și ucrainenilor. De asemenea, cu cât nivelul de instruire este mai înalt, cu atât crește ponderea celor ce apreciază pozitiv această reformă, iar cei din rural o apreciază pozitiv în proporție mai mare decât cei din urban.

b. printr-o reorganizare administrativ-teritorială în care toate componentele administrativ-teritoriale să aibă autonomie în cadrul Republicii Moldova, ca stat unitar, ar consolida baza economică a localităților prin gospodăria directă a resurselor locale

- Răspunsurile afirmative sunt dominante. Astfel, pe total eșantion 45,5% sunt cei care consideră că o asemenea reformă ar consolida baza economică a localității, și doar 24,0% sunt cei care dau un răspuns negativ (30% fiind N.R.).

- Pe medii rezidențiale situația e asemănătoare. În municipii 49,7% răspund afirmativ, față de 15,4% cât reprezintă cei ce nu cred acest lucru; în orașe mici - 40,1% răspund cu da, față de 28,1% care răspund cu nu; în rural 45,4% răspund da, față de 25,0% câți răspund nu.

- Pe naționalități, moldovenii / românii răspund da în proporție de 45% față de 23,4% câți spun nu; rușii : da - 49,3%, nu - 24,3%; găgăuzii : da - 68,3% față de 20,6% - nu; bulgarii : 47,1% - da, 20,6% - nu; ucrainenii : 32,6% - da, 31,5% - nu.

(Vezi Tab.IV 6.1.2.a - IV 6.1.2.d.)

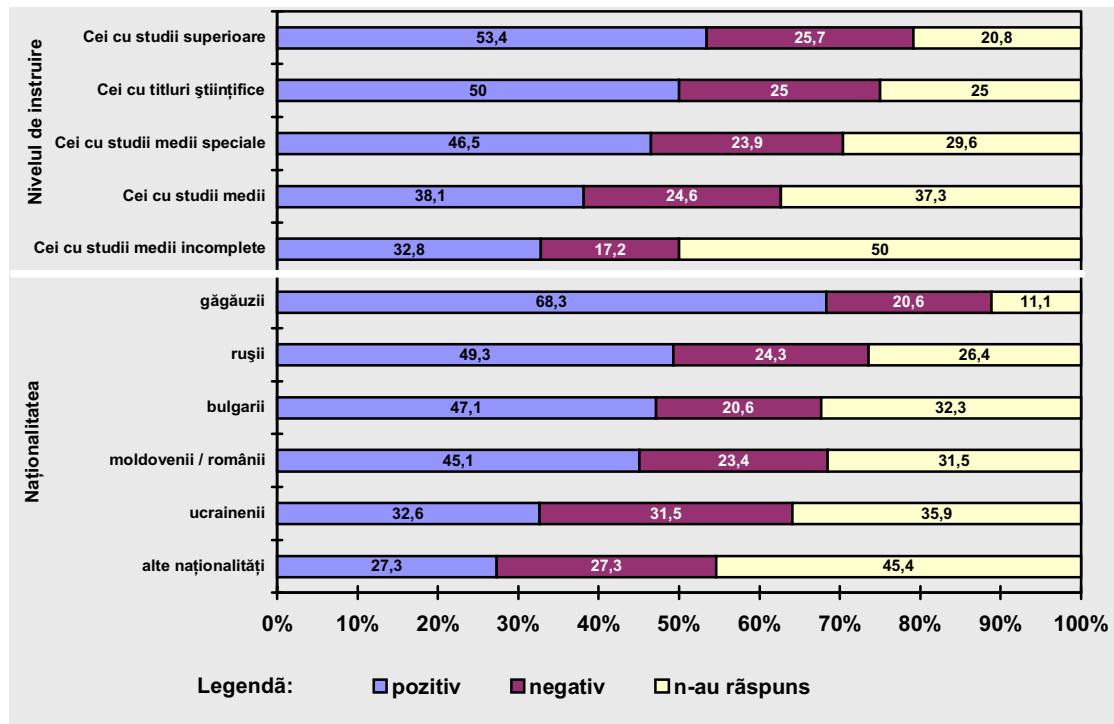

Fig. 6.1.2. Reforma administrativ-teritorială ar consolida baza economică a localităților prin gospodăria directă a resurselor locale

c. ar întări puterea de decizie a organelor autoadministrării locale

Pe ansamblu răspunsurile sunt pozitive.

Pe total eșantion 47,1% răspund afirmativ, față de 23,4% care răspund negativ.

Pe medii rezidențiale : în municipii 46,3% răspund da, față de 16,9% câți răspund nu; în orașele mici 45,5% spun da, față de 27,5% spun nu; în rural 48% răspund afirmativ față de 25,0% câți răspund negativ.

Pe naționalități : moldovenii / românii - 46,2% la 24,0%; ucrainenii - 41,3% față de 26,1%; rușii - 50,0% față de 16,2% câți spun nu; găgăuzii - 65,1% față de 22,2%; bulgarii : 41,2% față de 29,4%.

d. ar micșora cheltuielile prin reducerea numărului deplasărilor la centrele raionale sau la Chișinău

Opiniile celor investigați sunt și aici favorabile unei reorganizări administrativ-teritoriale. Astfel, ponderea celor ce cred că asemenea reformă ar micșora cheltuielile populației pentru deplasări este de 42,7% față de 30,1% din total eșantion câți răspund negativ.

La toți indicatorii avuți în vedere răspunsurile afirmative sunt dominante.
(Vezi Tab.IV - IV 6.1.4.d.)

6.2. Dacă reforma administrativ-teritorială ar rezolva problema transnistreană.

Aici pe primul loc se clasează cei care nu cred că o asemenea reformă ar rezolva această problemă.

Pe total eșantion 45,4% răspund nu, față de 19,7% câți sunt cei care răspund da. În același sens răspund cei din Chișinău (39,8% față de 25,4%), zona Centrului (50,7% față de 11,4%), Sud (47,6% față de 22,8%), Est (55,1% față de 29,6%), sau cei din orașele mici (49,5% față de 15,8%), din rural (49,6% față de 19,6%).

Impresionează însă ponderea mare a nehotărâților, în special în zona Nord (40,8%), zona Bălți (64,0%), din municipii (43,0% - aici ponderea mare o are municipiul Bălți).

(Tab.IV 6.2.1. - IV 6.2.4.)

7. Sursele de informare asupra reformelor.

Frapează ponderile reduse în informarea populației a mas-mediei publice și a presei oficiale, la fel cum, cumulate - “informația la lucru”, “de la prieteni / rude”, “întâmplător” și “alte surse”-sursele neinstituționalizate ocupă un loc important în informarea populației.

